

SOCIETATEA DE MÂINE

Revistă de știință sociografică, estetică și cultură

Cuprinsul :

PROBLEME SOCIALE : Valorile
financiare - reflexul valorilor
muncii Ion Clopoțel
Eduard von Hartmann . . . Nicolae Petrescu
Dela statutul minorităților la
comisariatul general . . . Eugen Victor Popa
Problema depopulației în
Franța Dr. Odiseu Apostol
Fenomene demografice în Tăr-
nova Ion Clopoțel
Organizarea tinerilor în anti-
chitate Ion Chelcea

ACTUALITĂȚI : Instituții mo-
derne în Arad Ion Clopoțel
Motive de vechi idealuri ro-
mânești Dr. Titu Popa
Riccardo del Gurdice despre
viitorul României Horia Trandafir
Cenzorii statistici de plasă Ion Clopoțel
Natalitatea în județul Caraș Maria Beldea
Muncă, cinste, legalitate . . Horia Trandafir

FIGURI REPREZENTATIVE :
Un preot vrednic la granița
etnică apuseană Horia Trandafir

SATE, ORAȘE, REGIUNI: Tran-
silvania-leagăn strămoșesc. . Titus Popa

PAGINI LITERARE : Câteva e-
pigrame inedite ale lui Cinci-
nat Pavelescu Ion I. Mioc
Traduceri din Arturo Graf . . Plamen Constantinescu
Pământul, Țintirim Dumitru Savu
Adevăruri și înțelepciune . . Odiseu Apostol

FAPTE, IDEI, OBSERVAȚIUNI:
Investiții de miliarde în C. F.
R. — Aviatorii români. —
Prof. Schuss vorbea 280 limbi
Un statut al familiei. — De-
natalitatea o problemă de
stat. — Mai multă supleță. —
Fortărețe ale romanității. —
Neam carpatic. — Redacțio-
nale. — Maica' Romă. —
„Pustiuri”. — „Invitații”. —
Editura „Societatea de mâine”. Redacția

COPERTA : Refugiu... Ion Vlasiu

Editura „Societatea de Măine”
Director : ION CLOPOȚEL

Inscrisă în registrul Trib. Com.
Ilfov cu Nr. 1927/38. Redacția și
Administrația : București 6, str.
Dr. Asachi 11 (Cotroceni).

APARE LUNAR

Anul 19

Martie și Aprilie 1942

no 3 și 4

(no 379—80 dela apariție)

ABONAMENTE ANUALE :

Autorități, birouri, bănci . . 1500 L
Societăți culturale, școli . . 1000 L
Liber-profesioniști 600 L
Funcț., studenți, muncitori . 500 L
prin CEC nr. 1218
În străinătate : dublu
Abonamente se remit anticipat
— Un exemplar lei 50 —

Comunitatea de Avere grănicerească din Caransebeș

Marea proprietate forestieră sub denumirea de Comunitatea de avere grănicerească, din fosta graniță, este una din așezămintele de mare importanță în Banat și în componența ei cuprinde 94 comune grănicerești, posedă o avere de peste 16.000.000 fiorini, evaluare făcută în 1871, ceea ce reprezintă azi peste 20 miliarde lei și numără peste 40.000 familii grănicerești, cu 100.000 suflete. Este condusă de un președinte și de un consiliu de conducere. Se administrează singură, dar este supusă controlului Statului.

Cuvântul d-lui Colonel Romulus Boldea

D. colonel în rezervă Romulus Boldea, președintele comunității, deschizând ședința adunării generale, printre altele spune :

„Ultima noastră adunare, purta asupra sa pecetea deprimării, cauzată de tristele evenimente, prin care trecuse neamul nostru. N'a durat mult și nici nu putea dăinui, pentru că poporul românesc cu vigoarea-i uimitoare, a știut să se reculeagă și să-și continue rolul istoric în această regiune a Europei.

Astăzi, națiunea română se găsește între primele popoare pe baricada Europei, ridicată la Răsărit, spre a stăvili cotoropirea creștinătății și a civilizației de către întunecul asiatic.

Anul sfâșietor s'a dus. Istoria a înscris în 1941 satisfacția reîntregirii granițelor dela răsărit, trăsate cu sânge de eroi.

Dar domnilor în fruntea tuturor trebuie să cinstim persoana Con-

ducătorului oștilor noastre, pe Mareșalul Ion Antonescu, care a dus oștirea la izbândă. (Sala ovatio-nează îndelung). Avem toată încrederea în el.

Face apoi, o incursiune de ordin economic, asupra anului expirat, accentuează că se încheie un an bugetar excedentar, ceea ce dovedește truda și munca depusă în interesul comunității. Am proiectat și început lucrări de ordin tehnic în vederea exploatării conjuncturii actuale și în vederea intensificării producției. Am alocat în proiectul de buget, credite pentru plantații și operațiuni culturale, pregătind aparatul tehnic executiv al instituției, pentru o intensă campanie de plantațiuni în sezonul ce urmează.

Banca Generală de Credit S. A. Brașov

CONVOCARE

Domnii acționari ai societății Banca Generală de Credit S. A. cu sediul în Brașov, sunt convocați la adunarea generală ordinară, care va avea loc la 23 Aprilie 1942, orele 12 din zi, la sediul, și în localurile Băncii din Brașov, str. Regele Mihai I No. 6.

Pentru a putea lua parte la adunare, domnii acționari își vor depune acțiunile până la 23 Aprilie 1941, orele 9 a. m. inclusiv, la casieria centrală din Brașov a Băncii. Dacă în ziua apariției convocării de față, acțiunile s'ar găsi depuse la Societate, acest depozit se consideră ca valabil și pentru adunarea generală.

Procurile mandatarilor și delegaților vor fi depuse, la sediul central al societății, asemenea până la 23 Aprilie 1942, orele 9 a. m.

Dacă în ziua hotărâtă nu se întrunește numărul legal de acționari, cea de a doua ședință va avea loc în acelaș loc cu aceeași ordine de zi, în ziua de 24 Aprilie 1942, orele 12 din zi, oricare ar fi numărul de acționari prezenți.

Ordinea de zi :

1. Darea de seamă a Consiliului de Administrație cu privire la gestiunea pe anul comercial 1941 ;

2. Raportul censorilor ;

3. Discutarea, aprobarea sau modificarea bilanțului încheiat la

31 Decembrie 1941 ;

4. Hotărârea cu privire la descărcarea Consiliului de Administrație de gestiunea sa ;

5. Alegerea Consiliului de Administrație pe anul comercial 1942 ;

6. Alegerea Comitetului de Censori pe anul comercial 1942 ;

7. Fixarea tantiemelor administratorilor și a indemnizației censorilor ;

8. Hotărâre cu privire la constituirea unui Fond de Ajutor pentru angajații societății ;

9. Hotărâre cu privire la cumpărarea unui imobil de către societate.

Consiliul de Administrație

**PRODUSELE CELE MAI
RENUMITE ALE**

FABRICILOR de POSTAV și țesături de modă din Brașov

WILHELM SCHERG & C-ie S. A.

**le găsiți în București și toate
orașele mari ale României**

Valorile financiare sunt reflexul valorilor morale ale muncii

În ordinea financiară internațională există o realitate bine stabilită: România contează ca un stat cu finanțe solide. Atât banca noastră de emisiune cât și tezaurul statului român dețin disponibilități și garanții apreciate unanim. Banca Națională a României are un procent foarte urcat de acoperire aur a biletelor de hârtie și este una dintre băncile cele mai bine organizate și importante din lume. Statul nostru de ani de zile lucrează cu bugete echilibrate, făcând față oricăror necesități atât ca plăți pe piața internă cât și ca obligațiuni externe, iar pe deasupra este capabil chiar în aceste vremuri excepționale ca 60% din cheltuielile de război să le facă a curge din impozite curente.

Sunt realități ce trebuiesc continuu subliniate. Pentru că o anume disproporție între starea de fapt a puterii noastre financiare și cursul leului este nu numai neîndreptățită și pe nimic fondată, dar apare ca un joc ocult al burselor ce cotează arbitrar valorile românești.

Un exces de modestie și politeță îi îndeamnă pe români să se considere continuu ca popor „mic“, având dreptul doar la un loc pitit de cenușereasă. Când din nici un punct de vedere nu putem tolera să fim diminuați în așezările noastre milenare la Dunăre și în Carpați.

Atât ca întindere geografică străveche, aria extențială a românismului pătrunzând până adânc în șesurile de jur împrejurul Carpaților, cât și ca însușiri de rasă călite în focul milenarelor bătălii împotriva coalițiilor marilor imperii întru a-i cutropi vatra, și înfățișat ca imense rezervoare de avuții naturale — competițiunile capitalismului internațional însemnând o aspră dără vizibilă ori subterană de infiltrațiune — românismul ar merita altă trecere, altă ierarhie a valorilor, alt prestigiu mondial. Firește, că însăși independența de stat are atribute asupra cărora trebuie să ne concentrăm toată atențiunea și capacitatea de creație: a bătut ceasul ca transformarea industrială a bogățiilor naturale din ținuturile României să fie opera muncii calificate, tehnice și forței noastre monetare. Suveranitatea de stat are întipărirea sale specifice în ordinea economică. Ea este expresia mijloacelor de valorificare a avuțiilor și capitalului uman românesc. Știm cum anume capitalisme asmuță și conspiră în ascuns, dărâmand nepedepsite, valuta noastră pe piețele străine. Dar noi vrem ca economia poporului să aibă o expresiune financiară echivalentă, bine documentați fiind prin Eminescu de ce „condiția civilizației statului este civilizația economică a țaranului“...

Suntem datori cu o nepotolită și conștientă strădanie întru a ne reface renumele, devenind o expresiune mai fidelă a ceea ce reprezentăm cu adevărat.

Criticismul nostru se opune exceselor de autolăudare ditirambică sau de deprimare morală. Nici exaltarea calităților, dar nici exclusivitatea scăderilor.

O concepție realistă a vieții de stat comandă românismului o nouă siguranță de sine, pornind dela date certe și clădind organic de jos în sus.

N'am înțeles niciodată de ce valuta românească este disproporționată cu disponibilitățile noastre materiale și etnice.

Dar înainte de a face vinovați pe alții de sabotări externe și amestecuri interesate în corborarea cursului valutei noastre, e lucru inteligent să ne întoarcem spre noi înșine și să ne întrebăm ce este de făcut de îndată, cum să reacționăm mai efectiv.

E o certitudine, că în noi înșine rezidă puterea care va hotări de valorile noastre financiare. Totul este în proporție directă cu organizarea de stat și cu întărirea autorității lui morale. Iar tăria statului este în funcție de muncă pe bază de calificare. România Mareșalului Ion Antonescu să clădească totul pe muncă organică, pe compartimente și specialități, curmând „carierile“ elementelor improvizate, inculte și recrutate din antișambra politicianismului. Politica a fost la noi prea multă vreme azilul scăpătaților, al indivizilor a căror profesie a fost... lipsa de profesie, cum accentuiază cineva atât de potrivit. Chiar instabilitatea și desfrâul politicianist a desorganizat munca și a deșteptat neîncrederea în România și valuta noastră.

În jocul valorilor financiare se reflectă înșile calitățile morale de guvernare și capacitățile de muncă ale poporului.

EDUARD VON HARTMANN

Filosoful german Eduard von Hartmann, dela nașterea căruia s'au împlinit de curând o sută de ani, este astăzi mai puțin cunoscut decât era în a doua jumătate a secolului trecut. Totuși, multe din ideile sale au fost reluate de gânditorii de mai târziu, influențând până și domenii de cercetări mai speciale. Dacă filosofia sa, ca sistem, nu mai reprezintă ultimul cuvânt în speculație metafizică, în schimb ea se regăsește indirect în unele curente de gândire ce trece azi drept inovații. De aceea, rolul lui Hartmann în istoria filosofiei trebuie judecat mai degrabă după contribuția sa la promovarea gândirii speculative decât după lipsa de actualitate a construcțiilor și multiplelor sale deducții.

Născut la Berlin în 1842, ca fiu al unui ofițer în armata prusiană, Hartmann a fost un copil precoce. Prin spiritul său vioiu și mai ales prin independența sa de gândire, uimește în liceu pe camarazi și profesori. La vârsta de 16 ani trece bacalaureatul și se pregătește pentru cariera tatălui său. Tânărul ofițer de artilerie trebuie însă, din cauza unui accident la genunchi, să părăsească armata peste doi ani. Suferința fizică nu-l împiedică să lucreze febril la formularea concepției sale despre lume, terminând-o la vârsta de 25 ani. Astfel apare în 1868 „Filosofia Inconștientului“ (*Philosophie des Unbewussten*), care-l făcea celebru dintr'odată. Acest succes îl stimulează la noi opere. El publică o mulțime de scrieri din toate domeniile filosofiei, urmărind întregirea sistemului său. Retras într'o suburbie a Berlinului, viața sa se scurge liniștită. Cu tot pesimismul filosofiei sale, el avea o bună dispoziție de spirit și pare a se fi bucurat de plăcerea de a trăi, cum ne asigură biografia lui. În 1906 Hartmann moare la vârsta de 64 ani, supraviețuind cu vre două decenii popularitatea de care avusese parte. Căci „Filosofia Inconștientului“ devenise într'un timp relativ scurt, o carte depășită.

Succesul operei sale principale era explicabil. Eduard von Hartmann prezintă publicului, în formă atrăgătoare, o „Weltanschauung“ asemănătoare cu aceea a lui Schopenhauer, al cărei filosofii începuse atunci să se răspândească în păturile culte din Germania și străinătate. Ce era voința la acesta, era la tânărul filosof „inconștientul“, cu deosebirea unei stăruințe de a întemeia speculațiile sale metafizice pe o documentare și cu o metodă aparent mai științifică.

Hartmann susține că în toate fenomenele putem descoperi deopotrivă manifestări de voință și reprezentări, cari au origina lor în inconștient. Cele mai conștiente acte din domeniul vieții psihice au un substrat inconștient. Însăși conștiința individului nu e decât reflectarea aceluiaș substrat, care trebuie socotit ca principiul unitar al vieții spirituale și principiul universal al lumii.

De fapt, concepția aceasta era o sinteză a filosofiei lui Hegel și Schopenhauer, împreunând caracterul rațional cu cel irațional al idealismului. Fenomenele din orice domeniu residă nu numai în voință, dar și în reprezentări, cari la rândul lor presupun o conștiință dincolo de cea empirică, anume — „inconștientul“.

Partea atrăgătoare a operei, mai ales pentru marele public, o constituia afirmarea pesimismului, cu viziuni îndrăznețe despre viitorul omenirii. Viața individului, arăta filosoful, este până la urmă în funcție de scopurile inconștientului, care o determină și în cele mai conștiente eforturi. Este o iluzie de a ne închipui că omul poate să scape de condițiile unui asemenea determinism. În lumina aceasta valoarea vieții apare negativă. Sentimentul negațiunii crește cu atât mai mult cu cât se desvoltă viața conștientă. Astfel există o antinomie între fericire și desvoltarea inteligenței. Iar concepția pesimistă se va impune pe măsură ce omenirea va evolua și-și va extinde sfera activităților conștiente.

Dar ca mai toate cărțile de răsunset mare, „Filosofia Inconștientului“ a avut destinul unei mode. Astăzi este aproape uitată. Totuși, meritele ei sunt evidente. Pe lângă încercarea pe care o face, cum am pomenit, de a reconcilia cele două elemente în idealismul german din secolul trecut, filosofia lui Hartmann a indicat într'o măsură mai mare decât Schopenhauer, rolul inconștientului. De aici au pornit mai târziu cercetări în domeniul psihologiei, cari duceau la explicarea atâtor fenomene aparținând vieții inconștiente, ca visurile, hipnosele, automatismele, etc. De asemenea, așa numitul „realism critic“ din filosofia germană contemporană își are origina în aceiași concepție. Cum se stie, speculațiile lui Hartmann, în latura lor epistemologică, duceau la o „metafizică inductivă“, bazată pe rezultatele tuturor științelor. De altfel filosoful a căutat să-și întrezească și să-și documenteze sistemul pe tot

timpul vieții. Probleme din domeniul științelor exacte și experimentale, precum și din acela al științelor spiritului, sunt studiate cu erudiție deosebită. Hartmann voeste să-și acorde filosofia cu datele științei, după ce și-a postulat atât de timpuriu, cum am văzut, principiile din cari trebuie să privim realitatea. Procedul intră în tradiția filosofiei. Numai preocuparea sa de a-și verifica intuiția cu rezultatele științelor era puțin obișnuită. De aici lucrări ca „Inconștientul din punctul de vedere al teoriei descendenței”, (1872), sau „Concepția despre lume a fizicei moderne” (1902), sau „Chestiunile sociale de bază” (1894), cari arată o vădită stăruință de a nu rămâne numai pe terenul speculației pure.

În nici una din scrierile cari au urmat operei sale principale, nu se realizează gândirea speculativă a lui Hartmann mai bine ca în „Doctrina Categoriilor” (*Kategorienlehre*, 1896), operă de largă și adâncă pătrundere a problemei epistemologice. Această scriere trebuia să împlinescă o lacună în sistemul autorului, cum spune prefața. Elaborată în anii maturității, este poate singura scriere, care a rezistat timpului. Prin claritatea expunerii și prin comprehensiunea cu care sunt înfățișate cele mai subtile dificultăți ale teoriei cunoștinței, „Doctrina Categoriilor” s'a impus și față de acei cari n'au admis sistemul lui Hartmann, atât în construcțiile lui teoretice cât și în consecințele lui practice.

NICOLAE PETRESCU

Drumul spinos dar sănătos al muncii

În Breaza s'a înființat o școală a comandanților muncii tinerețului român. 30 de ofițeri-eroi de pe front fuseseră trimiși în Germania pentru a se documenta asupra sistemului de educație și muncă al tineretului german; înțorși în țară, ei sunt profesorii cursurilor dela Breaza, la care colaborează și o companie a Serviciului Muncii din Germania. Până acum au fost formați 60 de comandanți și ajutoari cari vor conduce taberele dela Breaza, Văleni, Drăgănești și Pucheni. Activitatea celor patru centre va începe cu un efectiv de 600 tineri români. În 28 Martie a descins la Breaza d. Mareșal Antonescu și a ținut următorul discurs memorabil asupra idealurilor legate de școala comandanților de acolo:

Dela începutul carierii mele am avut credința că numai prin munca stăruitoare și modestă, onestă și exemplară, se poate înstări și înălța un om, o colectivitate, un Stat.

Urcând treaptă după treaptă și ajungând cu multă trudă la Conducerea Statului, întâia mea grijă a fost și este să aduc pe toți pe drumul spinos dar întotdeauna sănătos al muncii, fiindcă am avut și am nestrămutata credință că numai un muncitor poate fi un adevărat luptător și numai un luptător poate fi un bun muncitor.

De aceea, după mine, deviza omului superior trebuie să fie: „Prin muncă la luptă și prin luptă la muncă”.

Am urmărit, d-le colonel, a-priga muncă și nobila luptă dusă de mare dvs. popor sub energica și geniala conducere a unui mare și neîntrecut Conducător.

Urmărind cu atenție ceea ce mi-ați înfățișat astăzi aci am cugetat încă odată mai mult la ceea ce însemnează o muncă organizată și unde poate duce o educație înțeleaptă.

Ați pomenit, d-le colonel, de pământul nostru bogat și de țărănul nostru sânguitor.

Avem într'adevăr o țară frumoasă și un țăran bun și vrednic.

El este însă sărac, pe un pământ roditor fiindcă munca lui nu a fost bine organizată, nu a fost bine îndrumată și mai presus de toate produsul trudei sale nu a găsit întotdeauna o dreaptă plată și o înțeleghătoare răsplată.

Mă străduiesc să-l îndrumez și pe el și pe alții pe alte căi.

O fac cu pasiune fiindcă o fac din datorie.

O fac din datorie fiindcă țărănul este și muncitorul de bază și rezervorul de unde ne-au venit cele mai numeroase și mai valoroase elite și luptătorul pe care se bazează dreptul și dreapta noastră.

Cu el am muncit greu ogorul, cu el am apărat sângeros hotarul și cu el am stăpânit de multe milenii acest pământ pe care îl admirați și pe care îl râvnesc atâția.

Cu el îl vom munci și îl vom stăpâni o eternitate.

Cine gândește altfel se înșală după cum s'a înșelat de nenu-

mărate ori în trecut, fiindcă noi nu am mănuit vorbele și lăudele, ci numai arma și lopata.

Luând exemplul dela dvs. i-dealul meu este să-l învăț să mănuiască tot atât de bine lopata după cum mănuește astăzi arma.

Pentru aceasta am dorit să mă folosesc de experiența dvs. și profit de ocazie pentru a mulțumi călduros Conducătorului Muncii Tineretului German, care a alergat la chemarea mea, în ajutorul nostru.

Mulțumesc deasemeni dvs., domnule Colonel, și colaboratorilor dvs., cât și tinerilor germani care, aici la Breaza, prin munca și prin exemplul lor zilnic, pregătesc cadrele noastre, cu care suntem hotărâți a organiza și îndruma tineretul nostru pe simbolul demn al muncii creatoare.

Înainte de a încheia cuvântarea mea, exprim în special mulțumirile mele pentru spiritul de aleasă camaraderie și de strânsă înfrățire în care se muncște la Breaza.

Aici prin muncă și pe câmpul de luptă prin sânge, cele două popoare ale noastre împletesc trainic firul unui ideal comun și se strâng într'o înfrățire care va dăinui peste oameni și peste timpuri, fiindcă interesele pentru care ne-am dat mâna în luptă și idealurile pentru care sacrificăm astăzi pe cei mai buni dintre noi, sunt veșnice.

Instituțiuni moderne în Arad

În două cartiere ale orașului Arad au fost create două cămine culturale: două localuri de cinematograf, deficitare, au fost închise, clădirile reconstruite și amenajate pentru funcțiunile complexe ale unui cămin cultural. Sub acelaș acoperământ funcționează dispensarul medical, etuva de deparasitare, sale de conferințe, biblioteca, un cămin de zi al copiilor de muncitori ocupați (uneori ambii părinți) în ateliere, baia. Toate secțiunile funcționează ireproșabil. Este instituțiunea la îndemâna „mahalalei”, a marei suburbii românești. Căci acolo e grosul populației noastre : în marginile orașului. Muncitorime proletară de fabrici sau plugărime înstărită aproape de ogoare. Cealaltă românie orășenească reprezintă un strat subțire de intelectuali și funcționari, trăindu-și zilele din leafă. În marea burghezie urbană românul încă n'a pătruns, căci se găsește încă la porțile cetății — cu puține excepții. Numai o lungă viață de stat liber. multiplică straturile de mijloc, dă accesul în comerț și industrie unde bunurile circulă repede iar averile sunt valori superioare celor agrare. Mulțimile noastre, marea noastră tărie de veacuri, sunt de strajă acolo la periferie. Spre ele trebuie să meargă în-
trezul nostru interes public.

Nu pot decât felicita din toată inima pe d. dr. Cornel Radu, primarul pentru a doua oară al municipiului Arad, pentru energia cu care se 'ndreaptă spre centrele noastre vitale — cari sunt acele periferii mult disprețuite de statul de ieri.

Noi niciodată nu facem complimente cuiva, nu servim interese persnale, nimeni nu ne-a putut cândva surprinde cu laude interesate. Ne e scump cuvântul. Avem această independență: tratăm pe fiecare după faptele sale, în strictă relațiune cu binele pe care-l face statului și românismului.

Vastele noastre anchete în toate unghiurile Transilvaniei au fost conduse exclusiv de apriga pasiune a cunoașterii adevărului și stimulării la înfăptuiri reparatoare.

Inițiativele vrednicului primar al Aradului se 'ncadrează în sistemul nostru de gândire și de muncă practicat de 19 ani la această tribună liberă de presă.

Inflăcărata pledoarie pentru căminele culturale cu resorturi desvoltate, vede izbândită ideea în două cartiere ale Aradului.

Celor două căminuri d. primar dr. Cornel Radu le-a adaos o nouă instituțiune socială de primul rang în centrul orașului : *Institutul surorilor de ocrotire* refugiat din Cluj într'o vastă clădire pusă la dispoziție de orașul Arad. Institutul stă sub vechea, vigilenta și autorizata direcțiune a doamnei Perța, animatoare de fiecare clipă, cu ochii ațintiți asupra satelor în cari ca mâine își va trimite misionarele, pe surorile de ocrotire, cari își dau aici o solidă instrucțiune și o practică de comportare în mediul rural.

Sprijinit de ministerul sănătății unde avem un secretar general din garda celor mai eminenți medici ardeleni : pe d. inspector general sanitar dr. Iosif Stoichiță, institutul clujan de ieri a ocupat uriașele saloane ale fostului gimnaziu și le-a potrivit unei perfecte funcționări a școlii surorilor de ocrotire. Ce măreață chemare au aceste surori de ocrotire cari vor fi auxiliarele medicilor de țară și vor da primele ajutoare în cazuri de nenorociri și boli. Nici nu ne închipuim o cruciată contra bolilor satelor noastre fără o vastă rețea de așezare a surorilor de ocrotire în dispensarii și spitaturi.

D. dr. Cornel Radu face parte din echipa doctorilor înarmați încă în Cluj cu speciala pregătire de a duce într'o bună zi campania hotărîtoare de biopolitică națională. Școala dela Cluj și-a avut maștri de seamă, în profesori universitari de talia unor Iuliu Moldovanu, Iuliu Hațieganu, dr. Iacobovici.

În spitalul de copii din Arad, al cărui director este, d. dr. Cornel Radu a introdus asemenea reforme de rangul prim. Se tratează bolile cele mai diverse și mai periculoase — până la „generalii morții” difteria și scarlatina (azi se spune, că generalii morții ar fi alții, căci bolile de mai sus sunt dintre cele mai ușoare). Mari investiții în boxele ermetic izolate pentru maladiile infecțioase.

Ori încotro s'ar mișca inimosul și energicul primar dr. Cornel Radu introduce o reformă. Curajul său decurge cu necesitate deopotrivă din știința ca și din puritatea morală a sufletului său.

Îl felicităm călduros pentru instituțiunile conduse și create de d-sa, al căror efect ca mâine va fi un spor de vitalitate românească și o certitudine de viitor mai corespunzător densității demografice și drepturilor naționale de totdeauna.

Aradul se cere reintegrat în marele său rol de conducere românească de un secol și jumătate. Au fost abdicări după Unire cari ne-au apărut ca slăbiciuni ce nu pot rămânea fără pedeapsă, fără repercusiuni de demoralizare și tristețe. Nu este cât de puțin îndreptățită o astfel de echipsare a destinelor noastre. Să ne refacem optimismul prin muncă încordată din nou.

Intoarcerea spre trecut ne deschide ochii. În rânduri solidare aradanii să redea cetății vechea strălucire românească, părăsind pasivitatea comodă și înrolându-se în activități organice și dinamice.

Omul a fost prea mult neglijat. O concurență îndârjită și o luptă aspră pentru interesele egoiste, înlăturau mase întregi dela drepturile vieții.

Întâmplarea, oarba întâmplare a hotărit prea adesea de soarta maselor românești în veacurile trecute. Impotriva coalițiilor puterilor stăpânitoare de a înăbuși valorificarea mulțimilor, desimea numerică și solidaritatea instinctivă de națiune aparte s'au impus însă cu o forță elementară. Anonimii apăreau în istorie ca masă omogenă perfect orientată împotriva regimurilor străine exploatare.

În țară liberă, în stat organizat, este o datorie să suplinim lacunele și să pătrundem prin solide instituțiuni în rosturile de viață rudimentară ale celor de jos. Acolo e viitorul nostru: printr-o politică eugenică să asigurăm sănătatea națiunii, îndepărtând obstacolele cari au conspirat în trecut contra ieșirii la suprafață și contra unui progres de toată ordinea, începând cu cel biologic.

Capitalul biologic al poporului ne este tezaurul cel mai scump.

Străbaterea în mediul poporal nu se poate face decât prin instituțiuni bine organizate.

Aradul a fost de sute de ani o redută a românismului. Substratul de bază a fost de esență românească. Populația baștinașe cu vremea a fost constrânsă să părăsească poziții economice însemnate. Industrialismul străin râvnia un oraș mare pe malurile Murășului. Deodată cu intrarea lui triumfală în cetate, substanța etnică românească a fost pitită la periferii: bulevarde mari, palate de industrie și comerț, case somptuoase particulare de conți și grofi posesori a sute de mii de hectare de pământ în regiune, au dat orașului Arad un lustru cu totul străin și subjugător.

Românii s'au păstrat la periferii, în suburbiile în intimă legătură cu țarina, doar ei se ocupau de veacuri exclusiv cu economia plugărească. În cartierele Pârnea, Gai și Șega statistica oficială arăta 14.000 români, deci cel mai ridicat număr de români în vreo comună urbană din Ardeal și Banat. În Brașov aveam cam 13.000, deci iarăși o populație urbană masivă.

Atât de puternic, de covârșitor și de dominator era românismul în regiunea Arad, încât el era capabil să joace din vreme un rol cultural și politic de primul rang.

Acolo am avut prefecți români în perioada absolutismului imperial: pe Iosif Hodoș (în Zarand) și Gheorghe Popa (din Galșa).

Acolo s'a întemeiat cel dintâi institut de preparandie (școală normală) română în 1812, grație marilor dascăli Țichindeal și Moise Nicoară.

Acolo s'a refugiat „Tribuna” sibiiană și „Tribuna Poporului” conduse de Slavici, Bechniș și Rusu Șirianu.

Acolo s'a construit cel dintâi palat de presă românească: palatul Tribunei în 1908.

Garda românilor celor mai rezistenți, mai bogați, mai luptători, mai dornici de cultură prin inaugurarea celui mai învăpăiat și mai binefăcător criticism, acolo și-a avut cartierul general și consiliul permanent.

Un al doilea palat de presă lua ființă în 1910: „Concordia” care edita „Românul”.

Ce viață puternică românească pulsa într'un singur oraș, sub auspiciile unor giganti ai scrisului ca Vasile Goldiș și Roman Ciorogariu.

În 1818 când Aradul organiza adunarea națională din Alba-Iulia, se serba apogeul luptelor politice de o sută de ani, încununate cu succes desăvârșit: triumful libertății și stat național român până la limita etnică apuseană de dincolo de Arad.

Ajunși pe culme, românii au părăsit vechile poziții de luptă dela Arad.

Ziarele au murit, tipografiile au fost desființate și vândute.

Aradul era părăginit.

Dar o astfel de stare nu putea dăinui prea mult, fără mari primejdii morale. Mijloacele părăsite ieri, într-o clipă de uitare de sine și excesivă încredere — „periferia” preferând centrul și mutându-și sediul acțiunilor în metropola fascinantă — trebuiesc utilizate din nou, reorganizate și puse în funcțiune cu vigoarea egală de odinioară.

Biserica monumentală din Lipova martora românismului milenar unitar

Simți o adâncă și atavică necesitate sufletească să împlinești vidul duminecăi într'un chip potrivit tradițiilor seculare ale românului: nu e reculegere mai curată decât într'o biserică bătrână, încărcată de artă, bine înzestrată. Îți grăesc veacurile prin mărturiile sfinților murali și faci legătura cu străvechile rădăcini ale vieții înaintașilor.

Pentru a treia oară am savurat recent comorile extraordinare de artă din biserica ortodoxă română din Lipova, restaurată grație priceperii artistice, cunoștinții istorice și tenacității împlinirii unei datorii sfinte față de trecut ale d-lui Sever Bocu gazetarul de talent și omul politic de mari resurse din acea localitate. Petre-ream în regim de trei săptămâni: cum puteam ocoli Lipova?

Exteriorul nu-ți spune prea mult. Doar turnul în stil rococo te îndeamnă la întrebări. Însă groasele ziduri de doi metri adăpostesc sute de ani de existență: o mănăstire, o cetate a ortodoxiei poate chiar din veacul XIV. O bisericuță anterioară a fost întregită, lărgită în dimensiuni impunătoare înainte cu 200 ani.

În epoca feudală aveam totuș conducători, familii cu nume mare ca Gherman și Dancu. Activa un centru religios, o mănăstire. Huniazii au fost stăpânii Lipovei, iar mai târziu Mihai Viteazul. În 1563 exita aici o episcopie, al cărei titular era vlădica Dănilă. Măreția figură a mitropolitului Sava Brancovici își legase pe o clipă numele de Lipova: în 1606 își mută scaunul episcopal din Ineu la Lipova.

Turcii au transformat biserica românească în moschee, pe turlă arborând semiluna. Probabil în acest timp românii își construiau undeva mai la periferie o bisericuță de lemn.

Câte avatavuri a îndurat biserica noastră din Lipova, pânăce în 1732 a devenit posibilă o restaurare în stil mare, eveniment aproape contemporan cu edificarea celei mai mărețe biserici din Banat, cea din Lugoj înălțată la jumătatea sec. XVII în stil rococo vieneț și dându-și ziduri groase de trei metri. Dovezi, că românii dispuneau de mijloace și că aveau familii înstărite de comerțianți cu legături răspândite. Zidurile bisericilor mărturisesc despre prosperitatea românismului dinainte cu trei secole.

Regretatul dr. Ioachim Miloia a descoperit pe pictorul din 1732: Nedelcu. În 1781 un al doilea pictor român, Ștefan Ponerchiu completează frescele înrăurite de renaștere; el refăce și o parte din picturile zugravului Nedelcu.

Dar, biserica nu putea rămâne în halul pricinuit de dintele vremii.

A fost idee d-lui Sever Bocu, om de cultură și de gust artistic, să fie sărbătorită unirea din 1918 în mod

vizibil prin refacerea strălucirii și evidențierea importanței istorice a bătrânei biserici din Lipova — martora ființei și credinței strămoșești.

Cu temperamentul său de luptător și cu spiritul său aprins și dăruit cu puterea de a propaga însemnătatea unui asemenea act de pietate și reînviere națională, d. Sever Bocu a conceput o nouă restaurare, întărind poate pentru o mie de ani înainte rezistența clădirii.

Pe suportul temeinic al zidurilor de doi metri a dispus să se ridice o galerie, înălțând cu 5 m. biserica și punând în valoare frescele interioare. Arhitecți, sculptori, pictori, zidari au lucrat doi ani întregi la desăvârșirea restaurării cu adevărat monumentale a minunatei biserici. Vitrouri cu aer mistic strecoară o „pulbere de aur” peste picturile valoroase. Emblemele tuturor provinciilor românești sunt prinse în zid ca simboluri ale unității naționale. Tot ce a fost descoperit, după înălțurarea mortarului, din picturile lui Nedelcu și Ponerchiu, s'a conservat cu sfințenie. Pictori noi au decorat altarul și zidurile: d-ra Râmnicăneanu, Brăescu și Blendea, sârguindu-se să se încadreze în tonalitatea bizantină și a renașterii, impusă de cei doi antecesori.

Convîngerea de a imortaliza unirea printr'o astfel de restaurare de biserică, a dat puteri d-lui Bocu să ducă la bun sfârșit lucrările.

✓ În biserică te indentifici cu trecutul milenar și te pătrunzi de duhul antecesorilor.

E o revelație artistică pentru oricare credincios atent la arta depozitată în biserica strămoșească din Lipova.

Publicistul Stoia-Udrea a scris o bună monografie a bisericii din Lipova, concentrând date instructive. Îți pune în mână cheile de aur ale gustării farmecului artistic și înțelegerii trecutului sbuciumat.

Nu poate fi evocată munca restaurării fără citirea următoarelor rânduri inspirate din monografia scrisă în 1930 (editura ziarului „Vestul”, Timișoara, 200 lei):

„Doi ani de-arândul au bătut ciocanele în ziduri, trezind ecouri de veacuri adormite. A fost turburată o clipă liniștea încremenită a străvechilor morminte și mâni aspre de muncitori au scormonit printre oseminte urmele trecutului. Doi ani de-arândul oameni cu trupurile incovoiate sub poveri au urcat și coborât schelele înălțate în pripă și cuprinși de dorința demoniacă a creiării din nou, au dărmănat forme vechi, au prăbușit bolți, au descopiat legături de fier ruginite.

În jurul bisericii s'au format întocmai ca și în Evul Mediu, un întreg șir de ateliere, unde din zori și până târziu în noapte o întreagă armată de maestri și muncitori lucrau de zor. Timp de doi ani de zile a răsunat văzduhul de ciocănitul fierarilor, de dălțile cioplitorilor în piatră. Tâmplari și-au vlăguit brațele în mânărea bărzilor grele, care venite din depărtări de munte au

deșertat poveri multe de piatră și de var, sacale au scârțâit purtate de brațe vânjoase.

Sculptori au reliefat lemmul în maestre înflorituri și aurari au poleit cu aur și argint ornamente și decoruri.

Zi cu zi s'a schimbat aspectul bisericii. Piatră s'a așezat peste piatră, zidurile s'au ridicat maiestose, boltă nouă s'a ridicat în arcuire ușoară de cer, arcade au crescut în curbura blândă. De sub tencuiala pusă în neînțelegerea înaintașilor a reapărut în toată splendoarea de frumusețe vechea zugrăveală, îngerii cu fețe de fildeş ai lui Nedelcu, sfinții zugrăviți după străvechi canoane acum cinci veacuri de un zugrav al cărui nume istoria l-a uitat demult. Și maeștri tineri, cu mâni conduse de fericită inspirație, au sfărmat monotonia uniformității albe a zidurilor înșirând serii de minunate compoziții pe suprafețele largi.

Înaltă și monumentală, cu liniile svelte urcând într-o

splendidă năzuință de înălțare spre Cer, cu o grandioasă frumusețe, stă azi biserica gr. ort. română din Lipova, asemenea unui imn de slavă înălțat întru preamărirea lui Dumnezeu atotputernic.

O voință puternică și dărză, care nu se tocmește, cedând împrejurărilor, care nu se abate din calea sa în fața obstacolelor, a dăruit Lipovei unul dintre cele mai frumoase și mai trainice monumente de artă din întreaga țară...

Frumoasă evocare de muncă dinamică, splendidă imagine a preocupărilor cari au condus restaurarea din Lipova.

Ne credem datori cu această improspătare a realizării din Lipova în zile când toți ochii scrutează zările largi ale destinului și hotărârilor noastre celor mai potrivite, mai drepte și mai statornice.

Dr. TITU POPA

Un preot vrednic la granița apuseană

Pecica e un „sat“ cu aproape 20.000 locuitori, o mare așezare omenească de câmpie cu aspecte urbane, cu edilitate dezvoltată, largul bulevard fiind pavat după rânduială orășenească. Pecica, Nădlacul, Curticiul depășesc noțiunea de comună rurală, ele fiind târguri în toată puterea cuvântului și centre ale românismului la frontiera de Vest.

Parcurgi strada principală din Pecica și ochiul citește inscripții ca acestea: baia comună, casina, banca „Peșcana“, casa culturală, apoi e uimit de frumusețea și modernitatea caselor pe ambele trotuare, ca în orașe. Firme comerciale sunt semnul prosperității și bogăției pecicanilor. Această comună puternică se desfășoară dealungul șoselei așa de bine întreținute: mai bine de jumătate este românească, o adevărată catedrală cu un turn în stil majestuos și atrăgător de departe, lângă biserică o casă în stil românesc cu înfățișare bogată și complexă: este casa parohială în care locuiește vechiul și bunul meu prieten preotul Ioan Popescu, — sunt cam 30 de ani de când ne cunoaștem. În lungii mei ani de gazetărie în Arad cunoscusem aproape toate figurile de preoți și dascăli din eparhia Aradului, și cu mulți din ei mă împrietenisem. Printre aceștia, era și preotul Ioan Popescu, foarte îngrijit îmbrăcat, distins cu brâu roșu, totdeauna stimulat de curiozitatea de a se pune la curent cu mișcările politice și de a fi gata să se supună ordinelor Co-

mitetului național de pe vremuri. Preoți ca Ioan Popescu, erau o mândrie națională și parcă dedeau Aradului o înfățișare nouă și mai corespunzătoare forței covârșitoare românești din împrejurimi, din țara nesfârșită a sumanelor albe și brodate artistic în culorile preferate ale nației.

Biserica și casa parohială ortodoxă română din Pecica sunt creații de după unire, sunt rodul muncii istovitoare a părintelui Ioan Popescu. Celor trei parohii cu trei preoți (vreo 9000 suflete) le trebuiau un altar mai corespunzător într'un locaș dumnezeesc imagină a puterii și credinței poporenilor. Grație stăruințelor, trudei, alergărilor fără răgaz ale părintelui Popescu au fost învinse greutățile și visul a fost realizat. Pecica a sporit în demnitatea cetățenească și în afirmarea românească prin cele două realizări de primul rang. Se vede, că o energie concentrată a dirijat strâns, cotidian și convins activitatea care a dus la scopul propus. Această energie este părintele Popescu, om cu greutate morală, cu trecere și luminat de necesitatea unor idealuri de înaintare a credincioșilor.

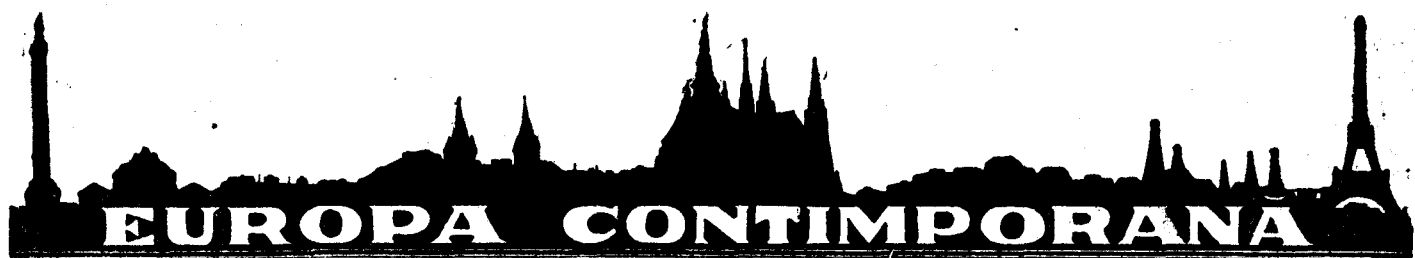
La fiecare pas descoperi detaliile unei munci încordate și complexe. M'a impresionat pictura murală. Frescele sunt executate de pictorul Blendea, cunoscut și din restaurările monumentalei biserici din Lipova dinaintea cu un deceniu. Scenele biblice sunt alese de părintele

Ioan Popescu, deasemeni textele pline de înțelepciune cari le explică sensul alegoric. Admirabilă distribuie de tâlcuri și tablouri din Sf. Scriptură.

Construirea bisericii și casei parohiale au încununat o operă de o viață întreagă, cu adevărat apostolească. Dar câte alte înfăptuiri poartă pecetia originală a ideilor de conducere și înzestrare pe cari le-a cultivat satornic Sfinția Sa! Biserica și școala românească și-au împlinit treptat o seamă întreagă de revendicări.

Un astfel de preot este un pilon solid al românismului acolo la linia etnicității noastre spre soare-apune. În orice manifestare politică și culturală părintele Ioan Popescu a fost prezent și gata să ridice steagul victoriei. Se și văd urmele la fiecare pas. Preotul de 60 ani se poate felicita și poate privi cu mândrie atât îndărăt, cât și înainte, răzimat cu greutate în faptele vizibile ale prezentului. Ii dorim mulți ani de sănătate și putere de muncă spre folosul obștesc al neamului. **HORIA TRANDAFIR**

ORGANIZAREA TINERILOR IN ANTICHITATE

Europa noastră, stă față de popoarele naturale și semicivilizate, într-o legătură nu de suprafață, ci de **structură**: atât socială cât și culturală și deci ca mentalitate observăm aceasta, în felul de organizare **internă** ce o au tovarășii pretutindeni, așa zicând, pentru că, mai toți cercetătorii, au aruncat o punte de trecere între aceste două lumi, privind această problemă.

Intrarea în societate a tânărului, și la popoarele europene de astăzi, marchează o etapă importantă la care va trebui să ne oprim, după ce însă vom arunca o privire asupra **antichității**.

Ne așteptăm ca aceste tovarășii să corespundă **pretutindeni**; adică și în antichitate cât și astăzi, numai că, așa cum observă învățatul A. Haberlandt, în lumea aceasta, tovarășii apar ca resturi, cu ocazia săvârșirii unor obiceiuri. Cu toate acestea, nu e mai puțin adevărat, — spune tot el — **că aceste urme, aduc aminte de ființa formală a tovarășilor extra-europene** punându-le în ceea ce ne privește, pe noi europenii, în legătură cu tovarășii de tineri similare din Africa și Melanesia. De altfel, nu se uită a se sublinia cu orice ocazie, că: din cele mai depărtate timpuri și la cele mai depărtate grade de cultură, se găsesc amestecate elemente de cultură, diferite. Nimic mai logic, ca acele elemente mai vechi să fie privite ca supraviețuiri 1) ce-și trag originea din diferite trepte de religiozitate și evoluție socială, de care va trebui să ținem neapărat seama, la o eventuală reconstituire a trecutului societății omenești.

În trecut, zic, Europa a cunoscut organizarea de sine stătătoare a tineretului, formând în viața socială a popoarelor, ca un fel de **clase de vârstă**. H. Schurtz, socotește că toți Aarii au cunoscut această ordine socială; că în văile Alpilor & Tirolezi, (Schurtz, nu uită să accentueze sentențios, că **toți munții înalți sunt locuri de reflex a celor mai vechi obiceiuri**) — în general — aceste forme de viață, s'au conservat mai cu deosebire în regiuni izolate. Că s'ar fi păstrat astfel de resturi, în felul acesta și ar fi avut aceiași organizare, în munți, chiar și locuitorii pre-Arici (cari mai târziu au devenit de limbă arică). Și la aceștia se dă ca având case de bărbați și tovarășii — H. Schurtz, vrând să arate prin aceasta mai degrabă vechimea în timp a acestor organizațiuni precum și răspândirea lor geografică. Aceasta chiar când s'ar crede că popoarele arice ar fi să fie la origine socotite semi-nomade.

În Sparta tot așa: existența claselor de vârstă, ni

se spune că ar fi stat în opoziție cu viața de familie, fiindcă aici, pentru bărbații mai în vârstă, 30 de ani, era o chestie de bunăcuviință să se adune în acele localuri ale lor ce se numeau **gimnazii**, (mai târziu devin ospătării, azile) — unde își îndeplineau anumite obligații unii față de alții și toți față de zei; unde luau chiar masa în comun și unde ni se spune că chiar dormeau. Părerea lui Schurtz însă, după care crede că aceste localuri de întâlnire a tinerilor, la origine au fost case de dormit, e combătută de **Lowie și Thurnwaldt**.

La Grecii vechi, se cunosc societăți organizate de vârstă — cum spun — și cum spun și alții, nu numai la Spartani ci, precum vom vedea și în Creta dar și la Megara, Corint, ca și în orașele lor coloniale din sudul Italiei. Că în forma aceasta fiind concepută viața lor socială, se crede chiar că **dreptul matern** ar fi fost la Greci bine precizat, tocmai din această cauză. Aceasta în timpurile mai vechi; mai târziu, și aici aceste forme de organizare socială, pierd din interes, încetul cu încetul.

Tot H. Schurtz, este acela care susține că la Greci, aceste localuri de strânsură a tinerilor — unde ei primeau educația într'ale seminției — devin pe timpul lui Homer **azile** pentru streini. În special prânzurile în comun, s'au menținut — atât în Sparta cât și în Creta. A. Haberlandt, arată că la Kaunirii din Creta organizațiile acestea de vârstă, apar mai bine precizate, unde tinerii, deasemenea erau educați în comun „în Herde” — corespunzătoare a se suprapune cetelor noastre? Ei mai aveau în grije și **petrecrea** pe care la sărbători și azi feciorimea română de la țară deasemenea o practică ca un punct însemnat din atribuțiile ce au ca fiind organizați de sine stătător.

La vechii Germani, prin influența nobilimei, acele case de adunare, de întâlnire a tinerilor — mai ales privind bărbații — devin localuri publice de primul rang în societate „Herrenwohnung”. La ei femeile și ele, nu mai puțin își aveau căsuțele lor de întâlnire.

Lily Weiser, tocmai acest lucru își propune să arate în cartea sa 1) o și mărturisește: să aducă o **contribuție** pentru poporul german, din acest p. d. v. **Tacit**, a arătat și el în a sa **Germanie** că tânărul la vechii Germani, la intrarea în tovarășie, primea din partea primarului din sat, **săgeata**. Datele concordă în sensul lor, când acesta susține despre tinerii inițiați la vechii Germani, că până la inițiere, tânărul

1) Ceiace englezii obișnuiesc a numi „survivals”.

1) Altgermanische-Junglingsweihen und Männerbünde 1927.

aparținea casei, familiei, și că odată cu intrarea în tovărășie aparținea statului, seminției. La noi n'o să găsim acest aspect războinic la baza acestor fel de însoțiri, decât într'un anumit grad și într'o anumită formă — dar Germanii fiind un popor războinic, aveau deci, acest aspect dezvoltat la baza întovărășirilor de feciori, din care cauză se și poate vorbi la ei de o societate militară a feciorilor „Kampfgenossenschaft“.

Organizarea societății Germane după vârstă, se păstra la popoarele germane și juca un rol însemnat în timp de război: necăsătoriți, formau la ei un corp a parte, miezul trupelor: armata împărțindu-se în două: căsătoriți și necăsătoriți.

Dar acest factor biologic, vârsta, avea puternice repercusiuni nu numai în viața militară ci și în cea economică, ca de ex., când se spune că cei necăsătoriți nu primeau pământ. Tot din p. d. v. social, ei nu erau primiți în societatea mare, în clasa oamenilor cari își tundeau și rădeau părul; ei aveau o situație excepțională, întrucât, tinerii războinici, purtau părul mare, care le da o înfățișare războinică.

Sunt unii ca Schröder de ex., care identifică, dansul cu săbiile, ca un fel de inițiere a lor în tainele războiului. Dealtfel, între zeul războiului și această grupare a feciorilor exista o strânsă legătură de cult, consfințită printr'un jurământ — făgăduială — de a-l servi.

Importanța acestor societăți formate din tineri, de aceeași vârstă, bărbați, este a se privi nu numai din p. d. v. **războinic** la nemți, ci și ca instituții de educație de stat: „staatliche schule und Erziehungsanstalt“ — privind dezvoltarea tineretului sub raport fizic și sufletesc. Vasăzică, aceste forme de viață socială, își păstrează și aici, sensul lor original, ca și la popoarele primitive. La noi, precum vom vedea, aceste asociații, nestatificate și-au dus viața numai prin natura reprezentării unor obiceiuri. Statul nu le-a prețuit semnificația după cât se pare — ele își rezemau existența, apoi, pe faptul biologic pur și simplu al trecerii generațiilor și prin transmiterea tradițională a practicelor în legătură cu cultul magic ce-l conțineau prin natura obiceiurilor lor din timpuri străvechi.

În general la nemți se constată trei stratificări, după datele privitoare la chestiune: un strat vechiu indogerman, în care s'ar încadra ca structură, mai toate manifestările tineretului nostru de această natură — strat caracterizat prin forme de extaz cu o profundă notă religioasă. De ex., reprezentări de ordin religios, prin figuri de animale și resturi de inițiere, cari la un loc privite, arată o vechime considerabilă, forme de viață cari, în mediul nostru dela țară și-au avut un refugiu dintre cele mai naturale.

Al doilea strat, ar forma chestiuni în legătură cu **educația** și cu pregătirea militară. Ar urma apoi stadiul actual — al decadenței și al aspectului de resturi tradiționale în amestec cu credințe și obiceiuri.

Astfel de organizații, s'au menținut și la Celți, cari aveau — se spune — și localuri de întâlnire a bărbaților separat de a femeilor și în afară de viața de familie, localuri de întâlnire, numite „Halle“. Italia întreagă — se mai dau cunoscute frății închise de **etate** la Samniți, Oști; în Noric, le găsim la Dalmați — mai târziu și la Britani.

Cât privește Romanii, pe Capitol, se afla un altar și o capelă a zeiței **Juventus**: aci își îmbrăca fiecare roman tânăr, **toga virilis** și era obligat să plătească de aici înainte, o cotizație. Procesiunea lor în fața

statuei, nu avea alt scop decât **inițierea**. Mai târziu, în epoca lui August, în legătură cu aceste treceri în rândul feciorilor, organizați după vârstă, se institui-seră și sărbători anume. **Lupercaliile** se practicau în cercul vieții acestora, în lumea pastorală mai ales. Din acest moment, ei, fără să putem spune că aveau vre-o legătură mai strânsă cu exercițiile militare, erau însă primiți din **oficiu** în funcțiunile publice. Nu e vorba că la trecere, (inițiere) tânărul roman, era investit cu insigne războinice: primea lance și o insignă, care trăda atribuții ce prima în societatea vremii sale — atribuții cu caracter militar — războinic.

Ei apăreau la sărbători mari în grup. Erau îmbrăcați deosebit, decât până acum: purtau tunica — insigna primită, coif și lance. În fruntea lor sta un magistrul sau doi, funcție care dura un singur an. Așa se prezenta la Romani, după datele pe care le avem, trecerea celor mai tineri în rândul feciorilor mari, capabili de a purta arme, de-a se căsători etc., trecere, care oricum, se vede, era statificată și trecută prin filtru oficial.

Trecând la Traci, ceva analog dansului săbiilor și deci în legătură cu un rit de inițiere vizând deaproape pregătirea războinică, a tânărului, avem la **Xenophon**: (Anabasis VI 1.5): „Schwerttanz der Thra-ker“. Tracii duceau dansul la mare veselie, cu care ocazie cu ușurință făceau sărituri; își jucau săbiile în aer, se duelau. Invinsul (de formă) era desarmat — făcut prizonier de către învingător. Herodot raportează despre Sciți, deasemenea, că la ei fiecare vârstă își avea o semnificație de organizație de clasă socială.

Formele acestea de viață, în lumea clasică, ne permit nouă să aruncăm o punte cum am enunțat; să facem legătură dela lumea primitivă la lumea noastră de astăzi. Popoarele din antichitate însă, și-au avut evoluția lor socială — cu un apogeu și cu o decadență. Organizațiile de tineri în lumea lor, se vede a fi din această cauză, serios observate din partea statului. La noi europenii, aceste forme s'au perpetuat, în evul mediu, servind ca forme de organizare socială vădită. În lumea dela țară aceste forme au avut o existență independentă, în luptă cu uitarea și cu alte forme de viață venite ca influență din viața urbană mai ales, dar ele cum spune și L. Weiser, aici și-au păstrat un caracter propriu, străvechiu, indogerman din prima lor stratificare. În tot cazul, ni s'a arătat de către H. Schurtz și se știe îndeobște, că dăinuirea acestor forme de viață socială este a se atribui regiunilor izolate, în primul rând, în locuri retrase prin munți, locuri de **reflex**, din care putem să deducem cu aproximație ceia ce a trebuit să fie cândva.

În timpul lui, (Schurtz, și-a strâns materialul documentar până în 1902) se putea spune că în Alpii Retici, fiecare comună, sat își are casa sa de dans, numită „pajung“ care s'ar traduce în nemțește, prin „zelt“ și în care, după **Steub** aici, altădată, în fața unui juriu de onoare, s'ar fi ținut **judecăți deschise** — adică în fața publicului, cum feciorii dela noi obișnuiesc să țină în anumite sărbători, moment acum devenit **obiceiul**. În aceste localuri, cu ceva mai târziu, vedem că se ține dans pentru tineri, cari formau laolaltă o comunitate distinctă, sub un conducător ce avea îndatorirea să provoace fetele la dans. Mai târziu aceste case de întâlnire a feciorilor, rămân simple școale pentru copii.

Problema depopulării Franței e o problemă de igienă socială, dar mai ales națională

„O natalitate frumoasă e unica armă a poporului italian... Cei 60 de mil. de italieni vor face să se simtă greutatea și forța lor în istoria lumii.

DUCELE

Franța e o putere europeană privilegiată prin condițiile ei biogeografice, economice și industriale.

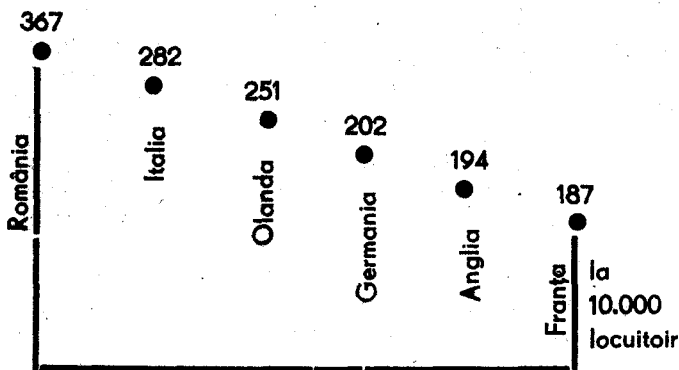
Datele statistice demografice franceze ne arată totuși că Franța suferă printr-o depopulare a ei alarmantă.

Iată de pildă datele de mai jos culese din lucrarea lui L. Izard și I. des Cilleuls (Ed. Ch.-Lavanzelle & C-ie, Paris, 1930).

I. Numărul nașterilor în Franța dela 1913—1927, inclusiv deci și anii de războiu. Perioada e egală cu 14 ani.

1913	790.355
1920	834.411
1926	766.226
1927	741.768

NATALITATEA (încă înainte de 1930)

De aci se vede că în 1920, după război deci, numărul nașterilor a crescut simțitor, pe când în 1927, după 7 ani, a scăzut alarmant. Țifra e sub aceeași din 1913.

II. În raport cu mișcarea populației în țările diferitelor puteri din Europa în 1924, dăm următoarea statistică :

Germania	63 mil.
Anglia	48 „
Italia	41 „
Franța	40 „

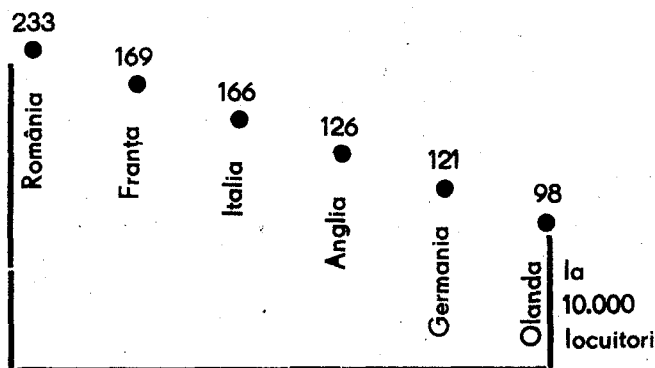
Prin urmare Franța din acest punct de vedere e inferioară vecinilor săi ; dar mai ales Italiei.

III. În ceea ce privește mortalitatea, natalitatea, nupțialitatea, fecunditatea și vitalitatea Franței în raport cu a celorlalte popoare dăm datele de mai jos, socotite procente la 10 mii locuitori.

A) MORTALITATEA :

1. România	233
2. FRANȚA	169
3. Italia	166
4. Anglia	126
5. Germania	121
6. Olanda	98

MORTALITATEA (încă înainte de 1930)

Franța are procentul de mortalitate foarte ridicat. Germania prin aplicarea riguros științifică a igienei naționale a făcut să scadă foarte mult acest procent.

B) NATALITATEA :

1. România	367
2. Italia	282
3. Olanda	251
4. Germania	202
5. Anglia	194
6. FRANȚA	187

„Natalitatea franceză e excesiv de slabă. E un fapt care nu trebuie nici negat, nici scuzat, nici ascuns sub sofisme“ (Izard-Cilleuls).

C) NUPTIALITATEA :

1. România	91
2. Franța	88,5
3. Italia	77
4. Olanda	78
5. Anglia	76
6. Germania	70

De aci se vede că nu nupțialitatea e cauza scăderii natalității Franței.

Nici sterilitatea congenitală nu-i de vină. Coeficientul de steril. cong. : Paris 13,3% ; Berlin 12,8%.

D) FECUNDITATEA :

(Numărul nașterilor în fiecare cămin).

1. România	4
2. Italia	3,6
3. Olanda	3,2
4. Germania	2,8
5. Anglia	2,5
6. FRANȚA	2,1
8. Belgia	1,8

E) VITALITATEA :

(Excedentul nașterilor la 10.000 loc.).

1. Olanda 153; 2. Italia 116; 3. România 134; 4. Germania 81; 5. Anglia 68 și ultima e Franța cu 19.

Cum se explică științific depopularea Franței, țară civilizată cu cei mai învățați medici, cu cele mai strălucite laboratorii, cu filosofi și sociologi a căror faimă, i-a trecut demult la nemurire?

Vom enumăra pe scurt principalele cauze :

1. Ignoranța tineretului în legătură cu problemele sexuale ; 2. Educația greșită în familie, școală și societate ; 3) O literatură specială, adevărată otrăvă a sufletului și minții tineretului ; 4. Progresul individualismului favorizat prin noțiunea drepturilor omului și uitarea îndatoririlor sale față de familie, societate și națiune ; 5. Ambițiunea de a ajunge mai mult decât trebuie ; 6. Concepția greșită a emancipării femeii ; 7. Avorturile ; 8. Infanticidul ; 9. Insuficiente instituții medico-sociale : dispensarii, ma-

ternități, spitale, etc. ; 10. Impozite prea grele ; 11. Problema locuințelor nerezolvată ; Incurajarea familiilor cu mai mulți copii ; 13. Chestiunea copiilor vagabonzi ; 14. Rezolvarea femeilor și minorilor muncitori.

Iată atâtea cauze. Nerezolvarea lor duce orice țară la ruină. Analizarea datelor statistice a tuturor țărilor din punct de vedere demografic mai ales, impun fiecărei națiuni aplicarea celor mai bune, mai practice și mai științifice remedii în timp scurt. Nerespectarea igienei naționale duce la prăbușirea unei națiuni.

Eforturi foarte laudabile în direcția igienei națiunii se înregistrează la noi în ultimii doi ani, care vor face din **poporul nostru, o națiune de granit, aci, la Răsărit**, element de negrăită valoare de pace lungă și de progres rapid al civilizației.

Dr. OD. APOSTOL

Fenomene demografice în Târnova

Gustul artistic al populației școlare

Credincioși sistemului nostru de muncă, nu pierdem nicio ocaziune, ba dimpotrivă o căutăm cu dinadinsul, să dăm față cu realitățile regiunilor românești.

Facem tot ceea ce stă în puterile noastre și în măsura în care ne permite drumurile, ca să ne documentăm la fața locului asupra modurilor de viață ale poporului. Și nu e bucurie mai mare pentru noi decât când ne convingem, că o seamă de conducători ai sateilor, devin atenți la fenomenele sociale și caută să le pătrundă, explice și comunice, fie autorităților interesate, fie ziarelor și revistelor.

Ținta noastră principală în 19 ani de metodică activitate în desvăluirea complexului de stări rurale, este de a combate pasivitatea, a lăsa ignoranța și a stârni curiozitatea față de problemele românismului majoritar, adică ale românismului dela țară. A stârni curiozitatea înseamnă a deștepta un curent față de chestiunile vitale și a nu le mai lua dela ordinea zilei :

De curând am descins în satul Târnova din județul Arad : sat mijlociu, cu mai puțin de 2000 suflete, sat puțin dezvoltat pentru funcțiunile complexe de pretură și centru administrativ. În toată localitatea există o singură casă împunătoare : locuința pretorului, locuința construită și amenajată pe vremuri de latifundiarul ungur local care avea tot interesul ca administrația să-i fie în subordine, la dispoziție instrument docil al averilor sale imense.

Comuna Târnova stagnează. Din 1885 până azi niciun spor de populațiune. Dece ? Iată ceea ce trebuie știut într'o bună zi pe bază științifică. Să fie descoperiți factorii locali cari împiedică prosperarea biologică a țăranilor noștri ! Cine conspiră nederanjat de nimeni și de nimic de 60 ani împotriva forțelor biopolitice ale națiunii române ? Nu pot exista secrete în materie științifică

Și vai, ce popor admirabil e acela din Târnova. Foarte inteligent, foarte harnici, abătuți și confiscați de grijile cotidiene, plugarii noștri își duc în mod automat, potrivit deprinderilor străvechi, bune și rele, traiul fără perspectivă și fără ezitare, fără credință și fără iluminisuri atrăgătoare de viață nouă.

E zi de târg. Tremură lumea de frig. Roțile căruțelor se cufundă în noroi până în butuci. Slabă frecvență. Cărciumele murdare și proaste doar trag folosul urgitei calamități de afară. Articolele de vânzare sunt mărunte și n'au trecut. Transacțiunile de vite împiedicate de vremea rea.

La notariat urmărim cu atențiune diagramele nașterilor, căsătorilor și morților pe decenii în urmă și ni se strânge inima de durere. Inimosul notar e consternat și dornic să reacționeze energic. E nația singură de vină că a căzut în păcatul anticoncepțional ? Vom cunoaște într'o zi dureroasele secrete. Și statul își va îndrepta puterea lui grea și hotărâtoare împotriva conjuncturilor vinnovate de tot regresul.

Ne reculegem în sălile spațioase ale școlii unde este organizată și o cantină pentru cei săraci. Cantina pentru care noi pledăm de 20 ani ca o primă instituție de ajutor al populației școlare sărace...

Pereți încărcăți de tablouri, desene lucrate de elevi și obiecte ale expoziției permanente de o fermecătoare originalitate. Din foi de porumb școlarii au împletit splendide coșulețe și îmbrăcat sticle. Câtă dibăcie la mititeii cari au conceput această artă în toamnele când se despoaie tului și se aruncă atâtea foi ! O expoziție unică în felul ei ! Nici prin gând nu ne trecea că împletiturile artistice, combinând chiar culori în tricolor românesc, își au sursa într'un material atât de la îndemână tuturor și de bagatelizat.

Răspunsurile copiilor au făcut dovada minții lor ascuțite și sufletului lor gata să primească orice învățătură. Și copiii sunt oglinda părinților. Ce admirabil material uman sunt târnovenii, dar ce blestem vechiu pe destinul care-i împuținează, îi răresc, îi sapă suflătește. Căci prejudecățile trebuiesc învinse și desrădăcinate.

Dar ca mâine va bate și acest ceas. Pretutindeni urmărim fenomenele demografice cu încrederea fermă că vom curma într'o bună zi răul printr'o puternică acțiune de stat. „Ca mâine va bate ceasul” — spune poetul.

Prof. ION CLOPOTEL

TRANSILVANIA E LEAGANUL STRAMOȘESC

Declarațiuni asupra destinului și voinții românismului integral

Intr'o populată adunare bucură reșteană s'au făcut preciziuni decisive asupra voinții naționale.

D. președinte al Consiliului Mihai Antonescu a declarat:

Patria, leagănul strămoșesc de altădată, Transilvania de Nord (aplauze furtunoase, asistează aplaudă puternic în picioare timp de câteva minute) a fost supusă unui regim de împilare, de umilintă și de desconsiderare a oricărei mândrii românești.

Oamenii au fost schingiuiți, uciși, bisericile ne-au fost dărâmate, proprietatea țăranilor, pe care dreptatea socială, făcută de Neamul românesc o dăruise muncitorului de pământ, proprietatea aceasta a fost supusă anulărilor și țăranii noștri isgorniți de pe pământul muncii lor.

Mai mult decât atât: la Ciucea, unde poetul suferințelor Ardealului, nu doarme, ci veghează (aplauze), mormântul și proprietatea mormântului a fost supusă aceleiași legi sălbatece de anulare a proprietății și urmașei „poetului pătimirii noastre”, i s'a oferit public, prin presă, zilele trecute, închiderea procesului dacă dăruiește mormântul lui Goga și amintirea lui unui institut unguresc: (voci: „Niciodată, niciodată”).

Mareșalul Antonescu este soldat și acel care are sfâșietoarea răspundere de a conduce ministerul Afacerilor străine este dascăl.

Un ostaș mare și un dascăl curat știu că nu prin vorbe se zidesc și se apără onoarea și dreptatea (aplauze puternice; strigăte de „bravo”).

Ceeace doresc să știți toți, din orice colț al Neamului românesc, este că Mareșalul Antonescu e conștient că Neamul îl urmează, fiindcă știe că nu-i va trăda drepturile (vii aplauze).

Am păstrat această tăcere înțeleaptă.

Ducem domnilor o luptă sfântă; a luptă sinceră.

Noi nu jucăm pe toate tablourile internaționale (aplauze puternice și îndelung repetate; strigăte de bravo).

Noi jucăm pe onoarea și dreptul Europei de mâine (aplauze).

Am păstrat această tăcere, fiindcă ne-am spus că sunt cea-

suri chinuite când trebuie să-ți înfrânghi în pumni suferința, să-ți strângi în dinți umilirea și să-ți duci mai departe Crucea, așa cum ne-a învățat Acel care a adus Învierea.

În vară, însă, când eram Președinte interimar al Consiliului de miniștri, Armata noastră a fost ofensată în presa maghiară.

Și presa ungară a atacat din nou zilele trecute armata Neamului Românesc (vii protestări).

Armata noastră, mândria noastră care ne-a redat dreptul de a purta fruntea sus și de a rosti răspicat credința, armata noastră nu tolerăm să fie ofensată (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Deaceia azi, rupând această tradiție sfâșietoare a unui armistițiu nedrept, pentru o luptă dreaptă, răspundem așa:

Neamul românesc a tăcut;

Neamul românesc a suferit;

Dar nu este nimic mai ofensător decât atunci când victima nu poate să-și mărturisească suferința, să nu știi nici măcar suferința să i-o respecți.

Celor din Transilvania de Nord, Românilor, le spunem azi cuvântul nostru de frați cari suferă alături de ei, credința noastră, voința noastră de a face din durerea lor propria noastră durere (aplauze).

Iar noului guvern ungar îi adresăm acest cuvânt care altădată a răsunat în aceeași termeni dela Budapesta:

Cu inima strânsă vedem că situația Românilor noștri de peste hotare este mai rea decât ori când.

Deaceia, toată iubirea și toată suferința noastră se îndreaptă în acest ceas pentru această românie ale cărei încercări le putem privi numai cu greu și cu o răbdare abia stăpânită.

Avem datoria să spunem: Această nu mai poate dura (Aplauze furtunoase, ovații).

Elementul determinant al noiei ordini europene este repararea nedreptăților suferite (aplauze prelungite).

Și cine pune piedici noiei ordini europene, le pune spre paguba lui (aplauze prelungite).

Noi cunoaștem popoare plutocratice patroane și popoare pro-

letare, și lupta noastră este ca să dărâăm dezechilibrul social și din interiorul națiunilor, nu numai din miezul Europei (apl.).

Noi nu suntem popor de slugi și nu primim să fim conduși (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Poartă de bogății prin care Europa centrală germană se unește cu Marea Neagră românească;

Poporul nostru are, și mâine, un rost de viață pe care va ști să-l valorifice atunci când Europa germanismului și a latinității se va organiza pe baze noi și pe realități economice; ci nu pe ficțiuni, pe titluri demodate sau pe plutocrații desuete (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Prin Carpații nordici, noi întindem o punte către marea masă germană;

Ne legăm prin linia Lemberg cu Marea Baltică;

Scurgem bogățiile Nordului european spre Sudul și Orientul Europei;

Prin Dunăre noi aparținem Europei Centrale, suntem coroana Balcanilor;

Iar prin Marea Neagră întindem surorii noastre Italia, brațele credinței latine de totdeauna (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Rectorul universității Cluj-Sibiu dr. IULIU HAȚIEGANU a afirmat:

Școala Ardealului în toate vremurile a fost școala națiunii. Sub ocrotirea bisericii ea a fost în prima prin care a pălpăit sufletul neamului românesc de pe coasta de Vest a Carpaților. Depozitară a trecutului și garantă a viitorului, ea a știut să utilizeze marele experiment din laboratorul biologic al neamurilor că numai acele națiuni supraviețuiesc în cursul veacurilor cari știu să trăiască în practicarea religiei, în dragostea graiului și în iubirea gliei. Prin aceste forțe sufletești am rezistat în trecut, rezistăm și vom rezista și vom învinge în viitor (aplauze).

Școala Ardealului prin trăirea acestui ideal a devenit școala apostolică și eroică a Neamului întreg trimițând dascăli pe tot cuprinsul pământului românesc

pentru a propovădui Evanghelia noastră națională trimițând lup-tători neînfricați și jertfelnici gata de a oferi viața lor pentru Sfânta dreptate.

Testamentul lui Avram Ian-cu: „Prin învățătură și prin sa-bie scoatem drepturile noastre”; testamentul lui Gheorghe Lazăr: „Prin slova românească la con-știința românească”; testamen-tul lui Șaguna: „Prin cultură la unitate”; au fost respectate cu sfintenie și executate cu dem-nitate (aplauze).

Școala Ardealului în aceste vremuri de răscruce având în frunte Universitatea, se inspiră și din marile și vecinicele legi ale Neamului și ale bisericii. Ea este cu fața spre națiune și cu ochii spre Dumnezeu, ca astfel să înarmeze neamul cu energii invincibile și divine, transfor-mându-l într-o națiune mare, puternică, vrednică de originea sa imperială daco-romană (Aplauze prelungite).

Azi această școală în partea

nordică a Transilvaniei sub ocu-pație vremelnică (aplauze vii și puternice) este sugrumată și a-proape sufocată, trăind numai grație bisericilor noastre națio-nale. Azi această școală în Ar-dealul liber îndurerat îi îndo-liat — trăește poruncile neamu-lui și ale lui Dumnezeu, cu toa-tă încrederea, cuprinzând în ru-găciuni fierbinți pe frații sub-jugați — trimițându-le toată dragostea ei frățească (aplauze). D-sa a încheiat spunând:

Intreg Ardealul trăește astăzi în convingerea că în fruntea țării avem un bărbat care nu cu-noaște altă religie decât marea religie a întregului neam: „Uni-reă tuturor Românilor”. (Aplau-ze prelungite și îndelung repe-tate).

Mitropolitul Transilvaniei dr. NICOLAE BALAN a formulat o credință profetică în biruința finală:

Orice formă care asigură și consolidează existența Statului e bine venită. (Aplauze). Iar con-

solidarea Statului nostru e îm-pletită cu consolidarea hotarelor lui. (Aplauze prelungite).

Vă asigurăm că suntem gata în această direcție și de jertfa vieții noastre. Din sbuciumarea aspră a acestui războiu, trebuie să răsără, împreună cu lumina și dreptatea generală, și lumina și dreptatea noastră. Dacă prin acest războiu se urmărește în-făptuirea unei ordine mai bine și mai drepte în lume, nu se poate să nu vină pe urmele lui și dreptatea noastră. Neamul nostru nu-i făcut pe lume numai ca să suporte nedreptăți și po-veri străine. (Aplauze).

Avem de îndeplinit și noi o misiune pozitivă și creatoare pe acest pământ. Avem convinge-rea că înaintea noastră se în-tind veacuri nesfârșite de des-voltare liberă ca să descoperim lui Dumnezeu și lumii virtuțile și frumusețile sădite în ființa noastră. (Aplauze vii și prelun-gite).

Pământule,

Pământule,
De două mii de ani încoace
Te-ai frământat
Și-ai luptat neîncetat
Pentru rodul pântecului tău
prea bogat...

Pământule,
De două mii de ani încoace,
La sânul tău de flori
Tot neamu' zace;
Pe toți strămoșii mei tu i-ai
hrănit

Și tu i-ai adormit
până 'n zori
În cântec de doină străbună...

Pământule,
Seara pe deal
Îmbrăcat în păstor
Stai mândru de vorbă
Cu albul ciopor,
Cu câinii ce-ți stau la picioare...
Și 'n neagra 'nserare,
Îți vine dorule să cânti,
Să doinești
Ca 'ntotdeauna jalea neamului
tău...

Prinzi cornul de aur al nopții
Și-acolo,
Aproape de D-zeu,
Tu cânti povestea,
Tu cânti durerea
Săpată adânc în stânca robită
din caerul vremii...

Și noaptea,
Pe frunțile munților senini,
Dai mâna cu cerul
Și vrei să-ți anini
Tot misterul

la gâtul tău,
Culegând mereu
Mărgele de-argint din salba
Fecioarei.

Pământule,
Și-ascultă Nemărginirea cântecul
tău:

Și D-zeu
Și Sfinții și Heruvimii Juni
Și Roiul de stele,
Toți înmărmuriți de plânsul
măestrit al tristelor mâini...

Pământule,
Istorie scrisă 'n furtună,
Laolaltă țărână și sânge 'nchegat,
Ești vocea străbună,
Pământule!
Te port în sângele meu,
alături de suflet,
de D-zeu,
Troită a nădejților sfinte...
Pământule,
Trupul meu este robul sămânții
tale

Aruncat într-o vale a plângerii...
Sufăr cu tine
Iar îngerii
Vin necurmat, ca 'n holdele
noastre harul divin,
Să măntărească în crezul de spin
Al neamului meu
Pământule,

Tatăl meu bun, Pământule,
Despici în tine cremenea durerii
Și rabzi ca Isus pe-o Golgothă,
Să se 'mplinească ziua Învierii!
Sbucium și cântec trist, ah,
Pământule,

Cum ași sdrobi ghimpele tău!...

Dar va veni și-al nostru D-zeu,
Războinic, cu fulgere 'n mâini,
Ca să trăzească pe toți ce-au
spurcat

Țărâna ta, sfântă, Pământule
Și să culeagă cununa de spini
Umplută cu sânge și cheag
de venin

A crucilor tale,
A fiilor tăi, răzbunați,
din mormânt,
Pământule sfânt... Pământule
sfânt!...

DUMITRU SAVU

Țintirim

Ce pace heruvimică brăzdezi,
Vechi țintirim cu poarta lângă cale!
Atâtea cruci, cu-azur de slove'n glas,
Din sânul tău răsar monumentale!...

Iar sălcile cu pletele'n cascadă,
Mesteacănii, salcâmii și cu merii,
În time, țintirimule, vărs lacrimi
Pe brâu țesut cu spetele tăcerii.

Adesea vântu-și scutură năframa
Ducând cireada norilor spre munte
Și-atunci împărăția ta de liniști
Sărută'n leagăn crucile pe frunte...

Pe-aleile cu sdrobi de rouă'n ochi,
Fecioara Serii-apare în beteală,
Să nu trezească cumva printre morți
Ecou de primăvară liliacă...

DUMITRU SAVU

Dela tratatul minorităților Conferinței de pace la Comisariatul general din România

În 1918 noul Stat român a moștenit o situație destul de dificilă. Abstrăgând de pagubele cauzate de război, care trebuiau înlăturate în timpul cel mai scurt și de perturbațiile provocate în mersul normal al lucrurilor, România a fost obligată să primească în cadrul hotarelor sale un număr de vreo 5 milioane streini, cari s'au strecurat în decursul veacurilor în corpurile poporului nostru. În entuziasmul victoriei și în bucuria eliberării definitive de robia streină, poporul nostru a îmbrățișat cu toată căldura pe locuitorii de altă origină, invitându-i să participe în modul cel mai larg la viața publică și acordându-le drepturi egale cetățenilor de origină românească.

În consecință în programul dela Alba Iulia — care constituie Magna Charta a Statului român întregit — s'a prevăzut și situația popoarelor conlocuitoare, hotărându-se următoarele:

ART. III:

„1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile Legiuitoare și în guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egala îndreptățire și deplina libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile de Stat”.

Din primele două aliniate ale articolului III reiese în mod evident că Marea Adunare a înțeles să acorde tuturor popoarelor conlocuitoare deplină egalitate confesională; deplina libertate ca fiecare popor să se poată instrui, judeca și administra în limba sa proprie și chiar dreptul de reprezentare în Corpurile Legiuitoare și în guvernarea țării, în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

Poporul nostru, care timp de un mileniu a fost oprimat de cele mai diverse stăpâniri streine și a constituit subiectul celor mai crâncene legi de de-naționalizare, n'a înțeles să aplice aceleași măsuri în momentul în care situația s'a inversat în favoarea sa, ci printr-o largă toleranță națională și confesională a căutat să ofere nouilor minorități o patrie protectoare și echitabilă.

Această largă toleranță și libertate politică, manifestată în hotărârile dela Alba Iulia au produs un viu ecou în mijlocul minorităților din România. Nu vorbim de minoritatea maghiară, care în panica produsă de prăbușirea monarhiei habsburgice a rămas fără nici un conducător și astfel a comis greșala tactică de a refuza, prin funcționarii administrativi jurământul de fidelitate față de statul român, crezând în mod naiv că astfel vor putea împiedica funcționarea normală a organelor administrative. Evenimentele ulterioare au dovedit cât de puerilă a fost această credință, dar și cât de mult a îngreuiat reluarea raporturilor normale între cele două popoare.

În schimb reprezentanții sașilor din București s'au întrunit la 9 Decembrie 1918, sub președinția doctorului Franck, votând cu acest prilej o moțiune prin care salută cu însuflețire unirea Ardealului cu

Regatul Român și adresează un călduros apel conaționalilor din Ardeal să se declare pentru această unire. Într'adevăr la 9 Ianuarie 1919 a avut loc la Mediaș adunarea sașilor ardeleni care, după o serioasă examinare a situației generale, a votat o declarație de unire cu România. Între altele această declarație spunea:

„Poporul sășesc din Transilvania, pe temeiul dreptului său de autodeterminare, proclamă alipirea la Regatul României și trimite poporului român salutările sale frățesti și cordiale felicitări pentru realizarea idealului său național. Având cunoștință deplină a hotărârii sale, poporul sășesc se consideră de azi înainte membru al Statului Român și fiii și fiicele sale cetățeni ai acestui stat. Dumnezeu să însoțească cu binecuvântarea sa această hotărâre plină de răspundere, pe care poporul sășesc s'a simțit dator să o ia”.

După retragerea din Banat a trupelor sârbești de ocupație a avut loc la Timișoara, în 10 August 1919, adunarea reprezentanților șvabilor bănățeni. Această adunare a votat cu același entuziasm alipirea întregului Banat la România. Rezoluția lor cuprinde între altele următoarele puncte importante:

„În numele tuturor șvabilor bănățeni noi declarăm că așteptăm binele fiecărei națiuni din Banat numai dela un Banat unitar și nedivizat; că un Banat împărțit înseamnă, în urma frontierelor sale nenaturale, ruina economică pentru popoarele de aici; prilej de ură și statornică nemulțumire, tulburând pacea mult râvnită. De aceea noi dorim indivizibilitatea Banatului, având în vedere că orașul Timișoara, centrul vieții economice și sociale, aparține României și M. S. Regele Ferdinand al României și-a extins și asupra Banatului suzeranitatea sa regală. Având în vedere că noi vedem în manifestul de unire dela Alba Iulia o garanție că ne vom putea folosi limba noastră maternă în viața politică și că ne vom putea desvolta liber caracterul nostru național, că astfel ne vom putea asigura viitorul național, cerem alipirea întregului Banat, nedivizat la România Mare”.

În acest răstimp la Versailles se duceau tratative intense și furtunoase pentru stabilirea principiilor pe care să se bazeze noua pace. Între problemele care au constituit obiectul unor vii discuții a fost și problema minoritară, care urma să treacă sub controlul Societății Națiunilor. Fără a intra în prea multe amănunte trebuie să amintim că președintele Wilson a propus inserarea unui articol în pactul fundamental, care urma să garanteze libertatea cultului în lumea întreagă. Acest articol, fără îndoială bine intenționat, a suscitât o vie opoziție din partea Angliei, care deși se eria în protectoarea permanentă a minorităților europene, nu voia să admită amestecul altor puteri în India și celelalte posesiuni, unde problema minoritară era inextricabil legată de problema religioasă. În schimb Japonia, care năzuia să-și realizeze planurile sale panasiatice, a susținut cu toată puterea propunerea lui Wilson. De astă dată observă și președintele american ce pericol prezintă propunerea sa, bine intenționată pentru interesele americane din Pacific și ca urmare părăsi ideia ga-

rantării unei libertăți a cultelor în lumea întreagă, căutând să restrângă această garanție la Europa, unde puterile anglo-saxone nu erau direct interesante. Diplomația românească a jucat un rol deosebit de important în această fază a preliminarilor păcii. Marele om de stat Ion I. C. Brătianu, a fost singurul dintre reprezentanții statelor vizate prin această clauzulă care a pretins respectarea proiectului wilsonian, ce prevedea aplicarea clauzei pentru lumea întreagă. În urma abandonării propunerii wilsoniene protecția minoritară, prin Societatea Națiunilor, nu era prevăzută decât pentru Polonia, România, Cehoslovacia, Jugoslavia, Ungaria, Austria și Bulgaria, ceea ce în mod practic însemna o știrbire a suzeranității naționale. Pretenția marilor state a produs un viu resentiment în toată țara și însuși regele Ferdinand a declarat miniștrilor săi: „Am moștenit o țară mică și independentă; azi se face o România Mare, dar o România vasală și mă întreb dacă locul meu este pe acest tron“.

Ion I. C. Brătianu a cerut respectarea propunerii wilsoniene știind că acest lucru este desagregabil anglo-saxonilor, chiar după ce propunerea a fost părăsită, sperând astfel că îi va putea determina să abandoneze ideea unei protecții minoritare, care echivala cu o capitulație. Stăpânit de această convingere a votat alături de China, Japonia, Brazilia pentru generalizarea măsurii, dar grupul anglo-saxon a obținut 11 voturi. Brătianu și-a expus motivele și în discuția pe care a avut-o — în ședința plenară din 31 Mai 1919 — cu Wilson. Însă fără nici un rezultat. Servilismul unor politicieni cu concepții balcanice și haosul de interese a zădărnicit acțiunea lui Brătianu, care refuzând să semneze umilitorul tratat al minorităților se retrase dela Conferința de Pace.

În locul său fu numit d. Alexandru Vaida Voevod care semna Tratatul Minorităților din 9 Decembrie 1919 și prin care România se supunea controlului Societății Națiunilor în ceea ce privește minoritățile sale, problema evoluând de pe planul intern, pe planul internațional.

Tratatul Minorităților din 9 Decembrie 1919 își arogă drepturi foarte largi în ceea ce privește reglementarea situației minorităților din România, fixând chiar din primul articol că: „România se obligă ca stipulațiunile cuprinse în art. 2-8 din prezentul capitol să fie considerate ca legi fundamentale“.

ART. 2 hotărâ egalitatea minorităților cu populațiunea majoritară declarând că: „România se obligă să acorde tuturor locuitorilor, fără deosebire de naș-

tere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau religione, deplină și întreaga protecțiune a vieții și libertății lor“.

ART. 3 agravă și mai mult această dispoziție, hotărând că: „România recunoaște ca supuși români, de plin drept și fără nici o altă formalitate, orice persoană domiciliată la data punerii în vigoare a prezentului Tratat în cuprinsul întregului teritoriu al României... afară de cazul când zisa persoană s'ar putea prevala de altă naționalitate decât cea austriacă, ungară sau bulgară“.

Totuși partea finală a acestui articol este contrazisă de art. 7 din Tratat, care constituie un exemplu unic de brutalitate și jicnirea sentimentului de suzeranitate, fiind în acelaș timp în vădită contradicție cu toate principiile de drept public. Acest articol fără precedent, în jurul căruia s'a dat lupta cea mai dâră, are următorul conținut:

România se obligă a recunoaște ca supuși români, de plin drept și fără nici o formalitate, pe evreii locuind în toate teritoriile României și care nu s'ar putea folosi de nici o altă naționalitate“.

Datorită acestui articol, care ignoră în mod complet evoluția noastră politică și concepția națională, România se transformă într'un azil al evreilor „heimatloși“, indiferent de colțul de pământ de unde veneau, indiferent de motivul care i-a determinat să fugă și strecurându-se cu abilitate prin împrejurările tulburi, să se aciuieze în țara noastră. Nu se admitea nici o restricție și nici un discernământ. Oricare ar fi fost trecutul lor, oricare ar fi fost motivul care i-a determinat să vină în România, acești evrei trebuiau considerați ca „supuși români de plin drept“. Poporul românesc dacă a și uitat umilirea suferită pentru jertfa sa de sânge, adusă cauzei aliaților, n'a putut fi nici odată recunoscătoare pentru înserarea acestui articol în Tratatul Minorităților, care și așa era suficient de umilitor.

(urmare în nr. viitor)

EUGEN VICTOR POPA

VITRINA CARȚILOR

D. Murărașu: ISTORIA LITERATURII ROMÂNE, Ed. Cartea Românească, (lei 250).

Al. O. Teodorescu: BERCU LEIBOVICI, Ed. Cartea Românească, (lei 90).

Detav Dessila: TURBĂ, roman, Ed. Cartea Românească (lei 120).

IUBIM, roman, Ed. Cartea Românească (220 lei).

Constantin Hagea: ZILE ȘI NOPTI ÎN STEPA NOGAICĂ, însemnări de război, Ed. Tribuna, Brașov (lei 50).

CÂNTEC DE PE FRONTUL RU-

SESC, Tip. „Cartea Românească“ din Cluj-Sibiu.

Dumitru Savu: ADOLESCENTE, poezii, Ed. Miron Neagu, Sighișoara (lei 60).

Miron Radu Paraschivescu: CÂNȚICE ȚIGANESTI, Ed. Prometeu, București (lei 100).

Georgeta Mircea Cancicov: PUSTIURI, Ed. Prometeu (lei 120).

Al. Lascăr: Moldova: SCRISORI DE RĂZBOI, Ed. Cugetarea-Delafras (lei 175).

Olimpiu Boitoș: PROGRESUL CULTURAL AL TRANSILVÂNIEI DUPĂ UNIRE, Tipografia „Cartea Românească“ din Cluj-Sibiu.

Grigore Popa: INVITAȚII, Ed. „Țara“ (lei 100).

I. Ch. Severeanu: FLORI CALIGRAFICE, sonete, Ed. „Țara“ (lei 40).

N. A. Constantinescu: CHESTIUNEA TIMOCEANĂ, Ed. „Bucovina“ I. E. Torouțiu, București, (lei 85).

Activitate și lucrări.

MIJLOACE HOTARITOARE IN CUNOAȘTEREA ȚARII

CENZORII STATISTICI DE PLASA

Nu mai încape discuțiune asupra importanței unei științi statistice pentru viața de stat.

S'au realizat progrese atât de sensibile în statele bine organizate, încât a părut anacronic să nu faci eforturi similare, să nu te pui la punct, și să nu te potrivești eforturilor civilizate dintr'altă parte.

Au fost chiar „presiuni” morale asupra statelor întârziate întru a-și da aparatul modernă: ca să corespundă exigențelor ridicate de tipăriturile bogate și bine informate de aiurea. Congrese internaționale stăruiau asupra mișcărilor populațiunilor din toate țările, asupra bolilor, asupra capacității de producțiune agricolă, industrială și comercială, asupra tuturor bunurilor naționale și asupra categoriilor de muncă.

Iar acolo unde statele ezitau să voteze buget special pentru o funcționare în condițiuni prompte și bine dirijate a unui instrument statistic, fundațiuni particulare s'au oferit cu mijloace financiare — numai să se treacă degrabă la organizare solidă.

Acesta este cazul României.

Fundațiunea Rockefeller a consimțit să participe efectiv timp de patru ani la organizarea statistice demografice române; între 1931—1935. Grație colaborării acesteia s'au pus bazele definitive ale Institutului Central Statistic din România, care a fost înzestrat cu mașinile tehnice cele mai moderne de calculat.

S'a făcut astfel pasul hotărîtor în întemeierea așezămîntului statistic român, bine utilat și instalat. S'a putut proceda la tipărirea regulată lunară a Buletinului Demografic timp de 11 ani.

Organizațiunea centrală a Institutului Statistic român fiind bine așezată, s'au ivit perspectivele unor perfecționări externe. S'a trecut la înființarea serviciului exterior, institutul simțind nevoia de a-și crea agenții locali, capabili de înregistrările precise pe teren — colecțiuni de date exacte cari să serviască drept temelii neîndoielnice ale științei statistice române în toate direcțiunile.

Institutul a înființat școli de statistică unde se dau educațiunea și instrucțiunea teoretică și practică unor tineri calificați, și cari urmează să fie angajați ca cenzori statornici de statistică în fiecare plasă din țară.

În primele șapte județe au fost instalați recent echipele de cenzori titulari de plasă, bine înarmați cu instrucțiuni și fișe cari vor conține expresiunea cea mai pură a realităților satelor și regiunilor. Cenzorii sunt reprezentanții instruiți și dotați cu materialul verificat ai Institutului Central de statistică română. Grație lor se poate cunoaște totul oricând, în orice punct din țară. Nimic nu rămâne nevăzut, necontrolat, neverificat și neintrodus în fișe. Cenzorii sunt ochiul guvernului pe teren.

Institutul face știință înainte de toate. Materialul strâns este de ordine intimă, servind la închegări de tablouri și diagrame riguros exacte. Cenzorii vor putea împlini anume servicii cu precădere în întocmirea evidențelor, ei vor realiza descentralizarea, ajutând iuteala tipăririi buletinelor. Ei vor lucra expeditiv, grație operațiunilor mecanizate ordonate de centru. Vor săvârși chiar misiunea cea mai grea și hotărîtoare: codificarea, care grăbește sintetizarea datelor alese.

Este o prioritate științifică.

Bineînțeles, că guvernul și toate administrațiunile de stat vor lua folosul muncii exacte și desinteresate a cenzorilor și Institutului. Dar preocuparea utilitară cade pe planul al doilea: al înfăptuirilor de stat. Nici o guvernare nu se poate dispensa de orientarea temeinică asupra stărilor locale. Statistica va sta la baza actelor de Stat. Nici Statul, dar nici un specialist, nici un om de condeiu, nici un reformator nu mai poate neglija lumina binefăcătoare a datelor statistice.

Iată de ce am insistat asupra evenimentului creării serviciului exterior al Institutului Central de statistică, având reprezentanți calificați în patru sute de plăși, instalați cu mobilier-tip și dispunând de mijloacele unei rapide confruntări pe teren a stărilor sociale. Deți-

nem posibilități de control, purtăm icoana întregului personal din toate administrațiunile de Stat, știm ce fel de meserii se practică, dacă există comerț, dacă avem începuturi de industrializare, dacă solul e bine amenajat, dacă băntuie intemperii, dacă însămânțările sunt normale etc., etc. O țară întreagă se reflectează cu fidelitate pe ecranul fișierului statistic.

Cine a pledat mai stăruitor decât noi pentru un bun aparat de cunoaștere a țării prin elemente pregătite? Credem, că am deșteptat mult interes în pătura noastră conducătoare față de necesitatea adunării de date exacte locale. Atâtea inteligențe aplicate s'au consacrat studiilor, mânuind, prin silință proprie, date statistice destul de rezistente.

Acum, prin serviciile autorizate de statistică, se adaugă mijloace superioare de cunoaștere a realităților românești în zile atât de grele și cu nevoi atât de complexe.

Multe goluri se vor umplea, multe suferinți se vor alina, multe intervențiuni urgente și eficace vor avea loc grație semnalizărilor precise și autorizate ale factorilor locali de statistică: autoritățile de stat vor simți nevoia de a oferi întregul lor concurs loial în misiunea cenzorilor de plasă ai statisticii române.

ION CLOPOTEL

Natalitatea în județul Caraș

Județul Caraș, acest minunat colț de pământ, românesc, trăește tragedia denatalității.

Privită în ansamblul ei, ea prezintă pornind dela aceeaș sorginte, trei probleme, trei acte. Ele sunt: natalitatea (scăzută), mortalitatea (ridicăta) și o problemă de etică și morală dacă vreți, bătrânii.

Carașul n'are copii. Natalitatea suferă. Păcatul e în primul rând al părinților și în al doilea rând, e nepăsarea, acelora cari trebuiau să vadă în micuții copilași nu numai bucuria părinților și toiagul lor de bătrânețe, ci regenerarea, tăria și nădejdea de mâine a unui neam întreg.

Noi redăm în linii mari situația din Caraș privită din acest punct de vedere. Cunoscută fiind și vitregia vremurilor pe cari le trăim cât și faptul că suntem datori a perpetua neamul, a-l face propriul său dă-tător de lege, distribuitor al gloriei și stăpân absolut al pământului strămoșesc, noi credem că o remediere a acestei situații se cere imperios. Un lucru îl putem afirma cu certitudine. În loc să avem o creștere a populației, din contră o depopulare este în curs. Privită prin orice prismă, ea are două cauze. Natalitate scăzută și mortalitate ridicată. Implicit cele două de mai sus scot în relief pe a treia. Aceia a asistenței bătrânilor. Carașul după câte știm este singurul județ din țară care n'are un azil pentru bătrâni. Redăm sumar de tot prima problemă: Natalitatea.

Iată cum se prezintă situația din acest punct de vedere în jud. Caraș.

— Tânăra femeie din Caraș în vârstă de 16—18 ani are un copil. Mama ei de 32 ani are tot un copil. Iar bunica ei în vârstă de 44 ani are tot numai un copil. Și toți locuiesc în aceeași casă. Aci mama, bunica și chiar străbunica fac tot posibilul spre a împiedeca o nouă sarcină la tânăra femeie. În acest scop toate femeile din casă, impun tânărului ginere în vârstă de 18—19 ani, să-și păzească femeia. Această pază constă în a termina actul sexual prin ejaculare extragenitală. Dacă totuși din greșală, sau neatenție, concepția a avut loc, atunci toată familia intervine pentru a împiedeca evoluția. Determină, ba chiar obligă pe tânăra femeie să-și facă avort. Uneori îl provoacă chiar mama ei, sau o străină, ba chiar și unii medici cu o ușurință condamabilă.

Iată cum se ajunge la familia cu un singur copil. Dacă la aceasta se adaugă și faptul că din neștiință i se poate îmbolnăvi și muri și acest singur copil ce-l are, tragedia apare în toată plenitudinea ei.

În fața acestei stări, grabnice soluții se cer și mai ales „omul” care să inițieze soluția și să o pună în aplicare. Soluții pentru împiedecarea acestei catastrofe, a înțeles-o în chip cu totul magistral Dr. Danicico directorul spitalului din Oravița.

Independență economică pentru tânăra pereche. Femeia să fie sfătuită a primi mai multe sarcini. Să se ia măsuri severe pentru cei ce provoacă avorturi. Distribuie de pensii, ajutoare, premii etc.

Și încă ceva. Fătului să i se dea o îngrijire specială. Acest fapt ne obligă însă a nu trece cu vederea peste activitatea d-lui Dr. Iana, medic primar la secția infantilă dela spitalul din Oravița. Sfaturile d-sale date tuturor pretutindeni au adus părinților bucurie și veselie iar d-sale personal... mulțumirea sufletească. Unde n'a intervenit medicul de copii Iana cu dragă inimă, cu voioșie, cu dragoste, cu blândețe și mai ales cu succes? Cine n'a fost văzut fără o minuțioasă examinare cu atenția încordată, cu părintească grijă și dragoste? Omul acesta blând, atât de bun, totdeauna cu zâmbetul pe buze, transformă ca prin minune pe micuții copii. Cine dintre ei nu se bucură, cine dintre ei nu simte în prezența lui dragostea tatălui lor, sau desmerdările dulci ale mamei sale?... Natural toate astea sunt ideale. Acasă însă situația e alta. Bunica și străbunica păstrează toată averea până la moarte. Din această cauză părinții tinerei perechi și chiar tânăra pereche însăși, nu are altă posibilitate de existență, decât stând în casă cu bunica și străbunica ei, și deci sub întreaga lor influență morală, care nu rareori atinge gradul teroarei.

Așa se prezintă, în linii mari și foarte sumar redată, problema natalității în Caraș. Noi suntem în așteptarea „omului” care va pune în aplicare soluția dată pentru curmarea acestui rău. Oare va întârzia să vie?

Și încă ceva. Vrem o altă mentalitate în Carașul nostru bogat. Vrem un cămin numeros și fericit. Vroim Carașul un colțisor de raiu... („Dacia”).

MARIA BELDEA

Ministrul Riccardo del Giudice despre viitorul României

Ne-a fost dat să primim din Italia un oaspe, care a elogiât pe români în cuvinte neuitate. E o satisfacție binevenită după întâmplări cari ne-au afectat atât de profund ani de zile. Subsecretarul de stat dela ministerul culturii italiene, profesorul Riccardo del Giudice, a stat mai mult printre noi și a privit mai adânc și mai drept în sufletul școlii, tineretului și creațiilor poporului român. A venit cu balsamul mângâierii, a fost încântat de virtuțile străbune și a recunoscut dreptul nostru milenar la un viitor potrivit forței reale a românismului de pretutindeni. Pentru cuvintele sale înțeleghătoare, universitatea din Cluj l-a proclamat în Sibiu doctor „honoris causa” al său. Am spicuit propriile sale declarațiuni făcute în București, Brașov, Sibiu și Timișoara, pe cari le inserăm aci, pentru a rămâne mărturie pentru totdeauna :

„Nimeni nu trebuie să se lase înșelat de iluzia și de diabolică viziune că poate reproduce o formulă importantă din străinătate, fie cea italiană, germană sau portugheză. Orice formulă, chiar dacă în țara ei de obârșie, țara în care a fost realizată a dat primele mari roade ar fi adusă fără judecată într-o altă țară, ar produce un dezastru. Dar eu știu, cum am avut prilejul să aflu dintr-o conversație de neuitat pe care am avut onoarea să o am cu primul ministru, că d-voastră Români reeaborând problema corporativă, adâncind examinarea exigențelor d-voastră și interpretarea realităților românești, v-ați dat o soluție românească, o soluție a d-voastră. D-voastră ați găsit în același timp că această soluție care vine dela istoria d-voastră, care este produsul suferințelor și năzuințelor d-voastră, are puncte de contact și de asemănare cu aceea italiană.”

Domnul prim-ministru Mihail Antonescu mi-a spus cu acest prilej o frază pe care eu vă voi repeta-o : „Această identitate este creată de faptul că atunci când o mișcare spirituală asemănătoare, o sensibilitate asemănătoare, aceea latină, ia în considerare același fapt istoric, nu poate ajunge decât la aceeași soluție”.

D-voastră continuați-vă munca cu dârzenie românească și priviți

la experiența noastră nu atât ca la o experiență, fie ea oricât de deosebită, a unei alte țări, ca la o experiență care a fost verificată și apoi pentru că această experiență a luat naștere la un popor care este primul născut al Romei”.

Și pentru că în acest drum eu, care în Patria mea mă ocup de școală, am luat contact foarte ades cu cercurile școlare și oamenii de școală, doresc a trimite un salut cu totul deosebit tinerilor pe care i-am întâlnit în școalele de toate gradele, copiilor, speranțele Patriei, elevilor, școlilor cari prevestesc aurora pe care o așteaptă Patria, către studenții universitari cari Mi-au părut nerăbdători de a merge și de a ajunge pe colegii lor cari în rândurile Armatei Voastre Glorioase scriu pagini neuitate de eroism. **Timp de atâtea secole, poporul vostru a trăit din poezie și speranță.** Studenții s-au prezentat înaintea mea nu numai cu chipul tinereții lor studioase și fără griji ci ca depozitarii celor mai frumoase tradiții ale Voastre. Înainte de a-mi fi fost prezentate de către tinerii Voștri cântecele populare românești și dansurile tradiționale ale poporului Vostru, nu credeam că aceste pot fi în școli și pentru acele suflete, mijloace didactice ale materiilor de studii, dar îndată am simțit că prin ritmul lent al cântecelor Voastre și armonia mișcărilor în dansurile voastre școala vrea să învețe pe fii Voștri datoria de a păstra cu gelozie și a întări cele mai frumoase tradiții ale Patriei. Și când am vizitat la București, Muzeul tradițiilor Voastre frumoase Naționale, am înțeles mai mult și mai bine decât mi-au permis studiile mele că a cerceta tradițiile populare ale unei Națiuni ar fi o cercetare archeologică rece și o curiozitate artistică, dacă n'ar fi existat intențiunea și posibilitatea de a arăta cum prin persistența obiceiului, ritmului și a poeziei, să se poată documenta mai bine stăruința unei conștiințe și voințe Naționale.

Legende Voastre, ritmurile voastre, care au contraste ce copleșesc inima chiar și a unui străin, pentru că sunt profund umane și interesează acea parte de umanitate mai vie care există în fiecare om, au vorbit sufletului meu fermecat, ini-

mei mele sensibile că în cursul atâtor secole poporul vostru a trăit din poezii și speranță — și când am traversat neuitata regiune Carpatică, dela București la Brașov, am înțeles cum un mare gânditor al vostru a putut trage din colindatul munților voștri și din legenda „Mioriței” voastre, principiul fundamental al unei noi filozofii și o concepție de viață care poartă pecetea sufletului Vostru Național vechi și modern. În mijlocul vostru am simțit istoria Voastră, acea istorie pe care am văzut că o păstrează și de care este mândru cu atâta nobleță fiecare Român, — **Acea istorie pe care am văzut-o scrisă cu caractere neperitoare în pietrele de la Sarmisegetuza, dar această istorie veche a voastră care unește și ne face fiii aceleiași mame** acea istorie a voastră ar fi literă moartă, ar fi un privilegiu burghez de exploatat și de a o scoate la iveală numai la ocazii mari, dacă n'ar trăi în sufletul poporului ca voință de continuare, ca voință de a duce națiunea tot mai sus, dincolo de tradițiile sale, și că voi aveți nu numai această voință dar și această capacitate, o arată, pentru a ne referi la paginile istoriei mai recente, războiul pe care îl purtăm împreună”.

Când se va face istoria acestui război, din sufletul poporului și din fantezia tinerilor se vor transforma faptele în legende și bătălia de la Odessa și eroismul trupelor voastre vor da subiect pentru noi cântece; și când peste o sută de ani un altul va cerceta tradițiile Voastre și un altul va aduna cântecele Voastre naționale alături de frumusețea pastorală a „Mioriței” și alături de legenda lui „Manole” se va aduna și cântecul redutelor de la Odessa.

„Suntem plini de admirație pentru eroismul soldatului român — își spune cuvântul său d. ministru Riccardo del Giudice — care a înscris la Odessa pagini glorioase. Noi apreciem la justa valoare contribuția pe care o dă România pentru câștigarea victoriei. Această contribuție se mărește și prin imensele jertfe materiale pe care le dă România, fapte unanim recunoscute și apreciate de Italia Duceiului Mussolini”.

ARTURO GRAF (1848—1913)

Amintire din Tomis

I

Frivol poet al formelor schimbate,
Al dulcii Venus și al Grațiilor goale,
Văzui sălbatica și dezolată țară
Pe unde tu, plângând, lăsat-ai urme.

Și mai văzui câmpia unde doarme,
Arzând perfidă'n soare, neagra mare,
Și un cioban calmuc, mâhnit și aspru,
Ducându-și turmele prin pruni, la iarbă.

Atunci, oprindu-mă pe malul apei,
Privind întinsa și nepotolită mare,
Brăzdată'n larg de pânze călătoare,

Și ascultând cum valul murmură și vântul,
Mi se păru c'aud în aer glasul
Suspinelor și plânsetelor tale.

(Din vol. *Le Danaïdi*, 1897)

Amintire din Tomis

II

Urla cumplitul ger : zăpada naltă
Acoperea câmpia'n giulgiu rece,
Iar tu visai doritul cer italic
Și falnicele ziduri ale Romei.

Visai prieteni dragi, zglobiul zâmbet
Al Fabiei și parfumata-i buclă ;
Și începeai să simți cum îți apune
Vieața, și puterea ți se stinge.

Dar unde-ți sunt petrecerile ? Unde
Prietenii, ce'n alte vremi slăvit-te-au
Cu laude umflate și omagii ?

Erai departe ! Singur, de durere.
Strigat-ai versu-ți fără de nădejde
Spre vânt, spre nori, spre stâncile pustii.

(Din vol. *Le Danaïdi*, 1897)

Flautul nocturn

Sub cerul nocturn de culoarea safirului,
Din culmea 'nfrunzită de deal singuratic,
Un flaut pierdut pe sub umbra tăcută
Doinește de dor și suspină și cântă...

Pe șesuri, departe, prin aerul mut,
Se'mprăștie — alene în jur melodia,
Jelește duios și duios tânguește,
Senin, plângător, tremurat și solemn.

De stinse iubiri, de dureri tănuite,
Duiioase povești despre nefericite
Și gingașe suflete, flautul cântă.

O, dragosti zadarnice, o, goale—amintiri,
O, visuri și glasuri de vieți înecate,
Sub tainica imensitate cerească...

(Din vol. *Le Danaïdi*, libro secondo)

Noapte de Iulie la Stresa

Senină, blândă noapte de Cuptor,
Sub scânteierea cerului imens ; —
Poiană 'n codrul neuitat pe munte
Ce te învălui în ușoare umbre ; —

Oglinditoare ape adormite,
Ce-abia la țarm mai tresăriți în valuri —
Vânt ce adii răpind în molcom suflu
Miresmele — ațipitelor corole ; —

Tăcere naltă, minunat repaos,
Mister de nepătruns, în care grija
Cea rea și setea de păcat se sting ; —

Adâncă, mută, tainic 'armonie
Primiți-mi obositul cap, primiți-mi
Rănitul și îndureratu-mi suflet.

(Din vol. *Le Danaïdi*, libro secondo)

În limba noastră de Pimen Constantinescu

Câteva epigrame inedite ale lui Cincinat Pavelescu

Multe din catrenele epigramatice ale lui Cincinat nu au văzut lumina tiparului nici până azi.

Căți dintre scriitorii noștri și mai ales dintre prietenii săi intimi, nu păstrează încă, un vers, o epigramă, sau un madrigal inedit, scris ocazional în vreun carnet sau album, de către epigramistul subtil și poetul răsfățat de odinioară?

Astfel poetul Ion Th. Ilea — care a trăit mult timp în apropierea lui Cincinat — păstrează câteva catrene foarte reușite, cari vor fi date la iveală cu ocazia tipăririi unei plachete intitulată: „Amintiri despre Cincinat”.

Ba mai mult chiar, în volumul lui Cincinat, ni figurează unele din cele mai expresive epigrame ale sale, așa că volumul în stare în care se prezintă — cu părere de rău trebuie să mărturisim — e inferior celui semnat, de fratele său, Ionel Pavelescu.

Faptul acesta a fost recunoscut de însuși nepotul lui Cincinat: d. Mircea Pavelescu — unul dintre cei mai abili mănuitori de săgeți catifelte.

Deoarece volumul cu pricina se găsește epuizat, sperăm că măcar ediția postumă — pe care o așteptăm pe curând, dacă așteptarea nu ne va fi zadarnică — va apare adăugită.

După părerea unora, multe din epigramele lui Cincinat sunt prea nude, prea decoltate, sau dacă vreți, chiar pornografice și în nici un caz nu ar putea figura în volum.

Dar aceștia desigur se înșală în afirmațiile lor, mărginindu-se să remarce și să rețină trivialul, fără să poată desprinde, dintr'un complex oarecare, esența a ceea ce numim „frumos”, esența frumosului pur.

Pictorul Claude Monet spunea cândva, „că există frumusețe până și 'n puroi”. O afirmație, desigur, destul de îndrăznească, dar care își are sensul și semnificația sa.

Medicul și scriitorul cu reputație mondială, Axel Munthe, într'un interviu acordat unui gazetar printre altele spune: „Dacă avem un anumit discernământ, putem găsi „frumosul” până și în lucrurile cele mai banale, lucruri cari pentru unii sunt deadreptul nesuferite și respingătoare. De câte ori nu auzi: câte un medic spunând: Uite O RANA FRUMOASA!”.

Așa dar totul depinde de felul cum privești și mai ales cum știi să privești anumite lucruri.

„Frumosul — după definiția lui François Mauriac — e ceea ce place” și epigramele lui Cincinat (ca să revenim la subiect) sunt destul de gustate, dovadă marea puterea circulației de care se bucură.

Și mai ales dacă e adevărat ceea

ce spune Oscar Wilde, că „ceea ce e frumos nu poate fi pornografic”, Cincinat găsește în dosul acestei enunțări tutelare un punct de sprijin și totodată o scuză legală.

Epigrama pe care o redăm mai jos se găsește într'un carnet al d-lui ing. Iacob și a fost scrisă cu ocazia unui congres feminin, prezidat de d-na P., care în „cuvântul introductiv” spunea: „Doamnelor, să avem o voință hotărâtă, fermă, din care să ne facem ARMA pentru luptă”.

Cincinat a știut să speculeze situația, a rupt imediat o filă de carnet și a scris:

Arma voastră pentru luptă
Nu e 'ntreagă, ci e ruptă;
Nu e plină, ci e seacă;
Nu e sabie, ci... teacă.

O altă epigramă — al cărei manuscris se găsește în posesia d-lui Ion Th. Ilea, a fost scrisă în toamna anului 1931, în următoarele împrejurări:

În timp ce Cincinat se găsea însoțit de d. Ion Th. Ilea, pe peronul gării de Nord, își face apariția una din cunoscutele noastre scriitoare (al cărei nume nu-l putem da din anumite motive).

Aceasta era o femeie foarte inconstantă: când iubea un poet, scria versuri; când iubea un gazetar, scria articole de gazetă; când făcea dragoste cu vreun prozator, scria nuvele...

Cincinat îi cunoștea demult această slăbiciune și văzând-o însoțită de doi „confrăți”, rupe o filă de carnet și improvizează următorul catren:

Unei scriitoare fecunde
și inconstante.

În viață te-a slujit norocul
Și nu ți-a fost vreodată greu,
Căci ai schimbat într'una tocul,
Dar călimară-ai fost mereu.

Altă dată, după o șezătoare literară — după care a urmat tradiționalul „chef” — Ilea a simțit nevoia „să ia puțin aier” și în tovărășia câtorva prieteni și domnișoare, au plecat cu toții să se plimbe pe aleile unei minunate grădini.

Cincinat, care întâmplător trecea și el pe-acolo, văzând anumite gesturi indiscrete ale poetului Ion Th. Ilea, a improvisat și de data aceasta un catren:

Printre flori de iasomie,
Tineri adunați în grupă;
Ilea are o manie:
Când e beat, sare te pupă.

Catrenele acestea dacă ar fi rămas la Cincinat, — un mare iubitor al formelor frumoase — probabil că le-ar fi făcut, sau le aducea anumite retușări.

În orice caz, chiar în forma în care se prezintă, ele descrețesc o clipă fruntea cetitorului și atât e de ajuns.

ION I. MIOC

Adevăruri și înțelepciune

Culese de: Dr. OD. APOSTOL

1. „Accentul țării unde te-ai născut îți rămâne în spirit și înimă, ca și'n vorbire”.

La Rochefoucauld

2. „Istoria are ADEVĂRUL ei, legenda pe al său propriu.

Adevărul istoric e de altă natură decât adevărul legendar.

Adevărul legendar e invenția care are drept rezultat realitatea.

Dealtfel atât istoria, cât și legenda au acelaș scop; să zugrăvească pe omul nu al momentului, ci pe cel vecinic.”

V. Hugo

3. „Iar mânia lui Dumnezeu se descopere din cer peste toată păgânătatea și peste toată nelegiuirea oamenilor care țin adevărul în robie”.

Apostolul Pavel

(Ep. c. — Romani, I, 18)

4. „Nicio strălucire nu are ARGINTUL ascuns în pământul avar”.

Horatius (Carm. II. L. II)

5. „Asinul nu-și dă seama de prezența parfumului, a mirosului fin”.

Proverb latin

6. „Nu oricine poate aprecia valoarea unei plăceri fizice sau morale”.

L. Martel

7. „Grijile și nesațiul cresc pe măsura ce crește și averea”.

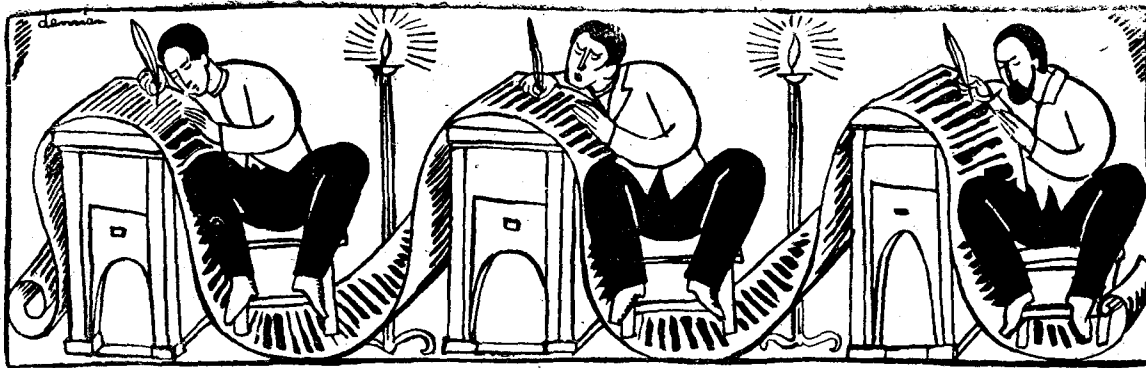
Horatius

2. „Bătrânețea ne dă experiență”.

Ovid (Met. VI, 29)

9. „Singura podoabă a bătrâneții este virtutea”.

Amyot (Vie de Caton)

FAPTE IDEI OBSERVAȚII

Muncă, cinste, legalitate

Declarațiunile d-lui mareșal Antonescu provocate de experiențele personale culese în drumurile recente din Basarabia și Transnistria, suscită sublinieri cari trebuie să pătrundă în conștiința publică. D. Mareșal este un însuflețitor și un verficator atent al stărilor: arde cu focul viu la observațiunilor directe orice pecingine, orice gunoi, orice slăbiciuni.

Mai presus de toate d. mareșal face pretutindeni elogiul muncii fără preget. Am reprodus în corpul revistei opiniile asupra muncii spinoase dar sănătoase ce trebuie să stea la baza statului român.

Da, d-le mareșal, muncă după exemplul dvs., cinste și abnegație după modelul cum sunteți simțit de popor la fiecare pas, și legalitate prin stărpirea ticloșelor năravuri de corupție și profituri lăuturalnice. Curățirea administrațiunilor de elemente netrebnice ce desorganizează totul — este, durere, încă o meteahnă „românească” de înlăturat. Prea s’au făcut intervențiuni dostoie, îndrăznețe și profitabile, făcându-se peste noapte cariere uluitoare, pe când milioane de muncitori harnici din toate straturile poporului asudă din greu sub povara atâtor greutăți fără să se pricească, oțelită și condusă numai de binele patriei de mâine.

Cele trei principii să triumfe cât mai degrabă, pentru ca un suflu de întinerire și înflorire să cuprindă suflul națiunii, de sănătatea căruia atărnă organizarea statului și asigurarea viitorului românesc.

Cu energie de fier și cu maximul de autoritate morală România mareșalului Antonescu să lovească vicile și să dea satisfacțiune muncitorilor harnici și cinstiți, intrându-se pe deplin în legalitatea și în ordinea morală reconfortantă.

Flagelurile morale nu se vindecă într-o zi. Conspirațiile contra drumului drept pândesc din umbră. Orice ocaziune trebuie tăiată. Legea și simțul moral să colaboreze în desrădăcinarea racilelor.

Nu ne îndoiim că vom dobândi victoria atât pe fronturile externe, cât și pe cele interne pe tărâmurile a-nevoioase ba chiar spinoase ale muncii, cinstei și legalității. Dar să grăbim ceasul acestor triumfuri. Cu atât mai încântat va fi poporul și mai gata la jertfă și la activitate rodnică.

HORIA TRANDAFIR

Redacționale

Nr. 5 al revistei noastre va apărea la începutul lunii Mai.

În el vom continua cercetările

noastre asupra problemei denatalității — care va fi ca mâine îmbrățișată de stat cu amploarea și concursul dictat de specificul ei.

Vom publica apoi un articol asupra marilor gazetari dela Arad.

Asupra „Promontorului” — podgoria Aradului și asupra Curticiului vom aduce reflecții interesante.

Dăm precădere descrierilor locale, prinderii aspectelor sociale, definițiilor de situații și caractere — natură și om existând într-o strânsă relație din toate vremile.

Rugăm pe toți bunii noștri cititori cari-și dau seama de jertfele noastre de 19 ani și de însemnătatea unei tribune libere de talia „Societății de mâine” a se întrece în răspândirea ei în cercul cunoscătorilor, făcând abonaamente plătite înainte pentru a apărea noi în condițiuni demne de tradiția publicistică transilvană și de cultura noastră.

Maica Roma

Ca bun cunoscător al literaturii și istoriei italiene d. ministru al Propagandei Alexandru Marcu a scris volume întregi despre figurile marcante, despre comorile de artă și peisagiile naturale ale Italiei. A tradus câteva capodopere, în frunte cu divina Comedie a lui Dante. Activitatea sa a fost încoronată și cu un mare premiu, care l-a consacrat printre cei mai de seamă specialiști ai culturii italiene. Cu acest bogat cazier d. ministru întreprinde acum o călătorie la Veneția unde a participat la congresul internațional al zărilor axiști, la Milano unde s’a deschis târgul de mostre, la Roma și Florența, ținând pretutindeni conferințe interesante mai ales în domeniul raporturilor culturale româno-italiene. În cadrul unor frumoase primiri ministrul român a fost ascultat. Poate că avem de a face cu un reviriment de conștiință publică în favoarea României prea ignorate atâtea vreme. Ar fi ceasul suprem să nu mai persiste spiritul nelămurit și indiferent de până mai ieri. O opinie publică italiană bine dispusă în ce ne privește, o declarăm sincer, este așteptată cu interes în România. Aici e mult sentimentalism istoric care ne leagă de latinitate, de „Maica Roma”. Și niciodată n’am vrea ca maica să ne uite și să fie vitregă...

Editura „Societatea de mâine”

care în Cluj a făcut posibilă apariția câtorva sute de cărți, își va relua în curând activitatea. Are în pregătire o seamă de volume. Până la finele anului va pune pe piață șase

cărți de mare actualitate. Credincioasă principiilor de căpătău ale revistei, editura publică numai cărți de conținut social, atacând probleme românești pe bază de documentare sociografică. Până ce nu vom scoate de sub teasc primul volum, nu vom mai da relații în publicitate.

Un statut al familiei

Este cunoscută drama depopulării Franței. Mareșalul Pétain, bătrânul șef al statului francez, este muncit de grijile viitorului și plănuiește reforma cea mare a refacerii, plecând dela însăși celula socială cea mai de bază: familia.

Înțelegem de ce conducătorii Franței recunosc necesitatea creării unei asociațiuni autonome cu scopul unic primar al tratării problemelor specifice de familie. Pentru că nu există posibilități în cadrul administrațiunilor de stat existente și confiscate de alte oficii. „Asociațiunea unică” va grupa comune, județe, prin reprezentanți firești și va lua concursul tuturor societăților particulare existente. Se va recurge la elemente calificate de conducere, probate. „Asociațiunea unică” va furniza statului toate condițiunile unei normale prosperități a vieții de familie. Se pune și la noi într-unele regiuni deficitare în coeficientul demografic aceeași substanțială problemă. Și iată de ce..

Denatalitatea este o problemă de Stat

Pe toate paginile acestei reviste se dă prioritate chestiunii demografice române. Este angajat însuși viitorul nostru ca popor. În ultimele trei numere o ținem „pe rol” la loc de frunte. Vrem să aducem contribuțiunile cele mai de seamă și mai convingătoare, pentru ca să ieșim din faza lamentărilor, ezitărilor, descurajărilor și romantismelor fără rost. Vedem în față realitatea, o judecăm cu sânge rece și ne vom opri la singurele soluțiuni vrednice să fie puse în practică. Vom proceda în etape. Dispunem de un material documentar de primul rang. Pe baza lui vom elabora sintezele aplicațiunilor celor mai potrivite. Vom lua luminile factorilor competenți și concursul oricărui pricepător din publicul mare. E o problemă de stat pe care o vom lămuri până în pânzele albe.

Mai multă supleță

Trebuie să recunoaștem greșelile. În propriul nostru interes. Este absurd să persistăm cu încăpățănare în făgașe vechi și inaccesibile primeniri-

lor. Multe societăți trăesc doar în virtutea inerției. Activitatea este intermitentă, localizată. Întâmplătoare. Și nu cei mai capabili și mai pricepuți se îndeamnă la muncă, ci mulți indivizi cu ambițiuni personale... și li se face loc din jenă morală.

Să ne întrebăm: care societate culturală a noastră este capabilă să a-bordeze cu aparat mare și cu deplină seriozitate chestiunea îngrijirii familiilor, a familiilor numeroase și fără resurse, victime ale mizeriei, incertitudinii și imposibilității de a se sălta spre orizonturile largi ale înălțării la orice treaptă socială a culturii? Care societate este hotărâtă să combată fenomenul desăgării, al răririi populației? A-și face un ideal din atari mari probleme de vitalitate națională, ar fi un scop înălțător și un program pentru decenii și sute de ani.

Unde sunt asociațiile care să se decidă pentru atari soluții?

Înainte de război ASTRA din Sibiu organiza expoziții anuale de copii și împărția premii. Ce sărbători românești erau acestea! Înălțătoare și reconfortante. Nici acest minim nu s'a mai luat din bunele obiceiuri de altădată. Ca orice organism, societățile sunt expuse îmbătrânirii. Însă cultivând idealuri „reale” ele pot trăi, peste oamănii muritori, sute de ani. Altfel se face prin idei practice, prin coborîrea în mijlocul realităților pentru a modifica și introduce regenerarea. Nu este destulă conferința de ocazie și rămânerea la vorbe ce zboară în vânt. Numai faptele însușite de idei curajoase transformă lumea și asigură viitorul minunatului nostru popor.

Fortărețe ale romanității

Printre publiciștii italieni care scriu despre România cu o sinceră admirație, în rândul prim la loc d. Guido Landra. În ziarul „Tevere” din Roma d-sa a publicat impresiile unei călătorii mai lungi în România. Reținem următoarele observațiuni:

Am întreprins călătoriile mele de studiu începând prin a străbate Transilvania și Banatul, adevărate fortărețe ale romanității în Europa Răsăriteană. Aci m'am putut convinge că acești oameni, cari locuiau munții și pădurile, se aflau aci de mii de ani, din epoca neolitică cel puțin, și că acești oameni aveau însușiri prețioase, ca aurul munților Carpați, însușiri care însă trebuiesc puse în lumină cu o trudă veghiată de dragoste. În fața ruinelor dela Sarmisegetuza și la Valul lui Traian, am fost adânc impresionat, gândindu-mă la vechea putere romană și după ce mi-am dat seama de religiozitatea cu care țărânii români cinstesc aceste vestigii. Am vizitat apoi munții bătrânei Moldove, atât de pitorești și de interesanți pentru înțelegerea istoriei românești. Aci am admirat mănăstirile, întemeiate de damnitarii moldoveni, mănăstiri cari adesea au fost prefăcute în fortărețe.

Neam carpatie

Profesorul Sabin Opreanu dela universitatea Cluj-Ti-mișoara a ținut o conferință din care reținem sublinie-

rea de neam carpatie a poporului român în termeni atât de convingători:

„Neamul nostru singur locuiește în masă compactă întreg spațiul carpatic din jurul Ardealului. Din Maramureș până jos în Muntenia, la Dunăre și chiar dincolo de ea, din Banat și Țara Crișurilor până dincolo de Nistru și până la mare singur a fost și este stăpânul de fapt al pământului carpatin. Neamul nostru nu este numai cel mai numeros și cel mai vechiu în Carpați, ci este chiar singurul neam cu adevărat carpatic.

Toate popoarele, cari în decursul veacurilor s'au apropiat de Carpați de către Miazănoapte sau Miazăzi, de către Apus sau Răsărit, n'au reușit să se fixeze și să se razeze de amândouă povârnișurile lui.

Investiții de 98 miliarde la C. F. R.

Printr'un jurnal al Consiliului de miniștri s'au aprobat — principal — programe eșalonate de lucrări la cfr., reprezentând investiții de 98 miliarde lei.

Fondurile necesare vor fi procurate din creditele de investiții acordate C.F.R., împrumuturi și resurse speciale.

Programele aprobate de Consiliul de miniștri sunt eșalonate astfel:

1. Programul lucrărilor de investiții primii 5 ani: 1914 — 1915 și urgența II-a, cu începere dela 1946 înainte, în valoare totală de lei 83 miliarde 160.800.000.

2. Programul lucrărilor necesare în Basarabia și Nordul Bucovinei, urgența I-a și urgența II-a, în valoare totală de lei 8.700.000.000.

3. Noua legătură feroviară între Muntenia și Dobrogea, în valoare totală de lei 5.430.000.000.

Această din urmă lucrare va constitui o legătură în plus între regiunile din stânga Dunărei cu Dobrogea, înlesnind și mai mult îndrumarea traficului din Moldova și a tranzitului feroviar din Europa Centrală către primul port românesc dela Marea Neagră — Constanța.

„Aportul zburătorilor români este foarte însemnat”

Intr'o recenzie închinată minunatei cărți a colonelului pilot român Ai. Demetrescu: „Ai! romeni in lotta”, marea revistă aviatică italiană „L'Ala d'Italia”, scrie printre altele următoarele:

„Aportul luptătorilor aerieni în apărarea națională română, a fost foarte însemnat. Vitejia echipajilor și tehnica profesională au fost strâns legate de o eficiență maximă. Eroici și pricepuți, aviatorii români au perseverat într'o luptă grea de necrezut. Adesea lupta s'a dat unul contra patru, cinci și chiar mai mult. Aviatorii români au învins însă totdeauna, apărând orașele, centrele vitale, ocrotind trupele, însoțind bombardierii, culegând informații. Ei au fost gata și neobosiți, în toate condițiile și în orice vreme, să pricinuiască pagube inamicului pentru ca înaintarea armatei să se poată face mai repede. Acțiunile aviatorilor români săvârșite cu prilejul greului dar biruitorului marș în inima Rusiei stalinienne, con-

stitue un bogat material pentru o viitoare și emoționantă cronică. Am avut de a face cu acțiuni eroice în deplinul înțeles al cuvântului”.

„Invitații”

se cheamă volumul de proaspete poeme al publicistului ardelean Grigore Popa — unul dintre scriitorii de dincolo cari au izbutit să se afirme în mod strălucit, integrându-se în stilul general românesc și ne mai păstrând particularismele supărătoare provinciale. Volumul apărut în editura zarului „Țara” de sub direcția sa, e plin de inspirații savuroase: e o carte cu miez. D. Grigore Popa are calitatea primară a omului de condei: verva. „Invitațiile” sunt un buchet încărcat de reflecții cari-ți hrănesc sufletul cu o sevă primenitoare. Un parfum de bucurie a vieții respiră din pagini. În afara tiparelor clasice prea metodice și uscate, d. Gr. P. dă drum inspirației libere. Și totuși stilul său este atât de îngrijit, de cizelat și de fluent. În volum abundă definițiile de reabilitare a frumosului, poeziei, filosofiei, metafizicii, românismului, eroismului. E încăntătoare definiția eroului: asceză pentru sine-generozitate pentru alții. Încăodată: „Invitațiile” sunt un mănunchiu de splendide poeme în proză. D-lui Gr. Popa i se deschid largi perspective: poet, publicist și gazetar de talent.

„Pustiuri”

Pustiuri sufletești la țară: iată tema dramatică pe care o prelucreează d-na Georgeta Mircea Cancicov în romanul recent cu titlul de mai sus, apărut în noua editură bucureșteană pornită la drum de librăria „Prometeu” de sub conducerea publicistului harnic Paul Teodorescu. Nici nu se poate bănuî intensitatea încordărilor spirituale ce se pot naște într'un sat în jurul problemelor religioase. Moș Varlaam și tânărul Anghel sunt prototipuri bine conturate: ambițioși conducători de săteni dornici de lămuriri în materie de credință și morală. D-na Georgeta Cancicov atacă subiecte din ce în ce mai grele. Dela înșelări de tipuri în nuditățile primitivismului, inofensive și naive, de-o bunădată fonciară savuroasă, până la oameni aspri și înăncrți în deprinderi rele autoarea trece în revistă situațiuni tot mai complicate de caracter colectiv. În lumea cu aparențe atât de liniștite dela țară dospesc și clocotesc adevărați vulcani a căror lavă e gata să se reverse sub presiunea provocată de anume agitațiuni de felul celor din „Pustiuri”. Ce complicități ne apare fizionomia crezută simplistă a oamenilor de rând. În „Pustiuri” sunt tensiuni ce te înfioară ca în marile romane politiste din metropolele americane. „Pustiuri” e o încercare de proporții în a ataca stări colective rurale. Pe lângă temperamentele predicatorilor, avem și opoziția celor mai calmi și indiferenți indivizi de pe lume față de tot ce-i înconjoară: Țița și Alecu; ambii aduc atmosferă ce odihnește adânc în același mediu. Avem un roman izbutit „cronist”.